

petrol-iş

İki aylık dergi ŞUBAT 2005 SAYI: 13

Kadın

8 Mart'ta Petrol-İş'li Kadınların Gündemi: ÖRGÜTLENME

Tiyatroyu Sokağa Çıkardılar

Canşenliği Oyuncularıyla Söyleşi

Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Kadınlar

Prof. Dr. Fatmagül Berktaş'la Söyleşi

Çalışmak Özgürlüktür

Diyarbakır'dan Petrol-İş'li Kadınlarla Sohbet

Mutfağın Gözdesi: MAKARNA

Şu gripten kurtulamayacak mıyım?

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Dünya Kadın Yürüyüşçüleri Yine Yollarda (4)

8 Mart'ta Petrol-İş'li Kadınların Gündemi: Örgütlenme (6)

Seka Direniyor. Çözüm: Üretim Yapan Modern Bir Fabrika (7)

Ayrımcılığa Geçit Yok (8)

BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin Türkiye Raporu

Barış Mücadelesinde Kadınlar (9)

Tarihten Kadın Sesleri / Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır

Kadınlar Lehine Politikalar İçin Çalışacağız (10)

Kadın Örgütlerinin 2004 Değerlendirmeleri ve Hedefler

Her Şeyin Başı İletişim (12)

Petrol-İş Ankara Şubesi'nden "Ailede İletişim" Seminerleri

Ataerkil Düzene Doping (13)

Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Kadınlar (14)

Prof. Dr. Fatmagül Berktaş'la Söyleşi

Çalışmak Özgürlüktür (18)

Diyarbakır'dan Petrol-İş'li Kadınlarla Sohbet

Şu Andaki Hedefi, Bilgisayar Öğrenmek (20)

Bir Kadın, Bir Hikâye: Fehime Arkan

Özelleştirme Mağdurları İçin Hükümetten Yeni Çözüm Önerisi:

Ya İşsizlik, Ya İşsizlik (21)

Haklarımız / Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Paranın Kontrolü Erkeklerin Elinde (22)

Vinay Bahl ile Söyleşi

Şu Gripten Kurtulamayacak mıyım? (24)

Sağlık Köşesi

Erken Teşhis Hayat Kurtarır (25)

Jinekoloğunuz Diyor ki / Hazırlayan: Dr. Selma Dönmez

Küçük Bir Porsiyon Bencillik (27)

Ruh Hali

Evet, Mutfakta Birileri Var! (28)

Gökkuşağının Altında Bir Akşam Yemeği (30)

Batman Gökkuşağı Çadırı'ndan Kadınlarla Sohbet

Susan Sontag, ya da Örnek Bir İsyankârın Ölümü (31)

Kadınlar İçin Bir Sinema Şöleni: Filmmor (32)

Kültür-Sanat

Tiyatroyu Sokağa Çıkardılar (33)

Canşenliği Oyuncuları'yla Söyleşi

Güzellik (34)

Derdini Söylemeyen (35)

Petrol-İş Kadın Dergisi

Şubat 2005 / Sayı 13

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter
İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:
Genel Başkan **Mustafa Öztaşkın**

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necila Akgökçe

Editörler
Necila Akgökçe, Selgin Zırhlı

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Bileşim Yayıncılık, Fuarcılık ve Tan. Hiz. AŞ / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: petrol@tnn.net

(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

24 Şubat 2005'te basılmıştır.

Merhaba

İki ay aradan sonra yine karşınızdayız... Dergimizde değişiklikler var. Evet, sayfa sayımız arttı. Büyüyoruz... Büyüme içerik açısından bir zenginliği de beraberinde getiriyor... Geçtiğimiz aylarda emek cephesinde ve kadın cephesinde önemli olaylara tanıklık ettik...

Ayrıca künyemizde de bazı yenilikler var. Bugüne dek koordinatörlük görevini başarıyla yürütmüş olan ve fikirleriyle bize katkıda bulunan Petrol-İş eğitim uzmanı Erhan Kaplan'a teşekkür ediyoruz.

2000 Dünya Kadın Yürüyüşü İnisiyatifi, 2005 yılında da dünyanın dört bir yanındaki kadınları harekete geçirme kararı aldı... 8 Mart'ta yürüyüşçüler yollara dökülecek... Onlar kim ve Türkiye'ye ne zaman gelecekler? Bu soruların cevabını gündem sayfalarımızda bulabilirsiniz...

Petrol-İş Sendikası üyesi kadınlar ve üye eşleri 8 Mart'ı bu yıl şubelerde kutlayacaklar... Etkinliklerde her zamanki gibi panel de var, eğlence de...

Özelleştirme işçi sınıfının başında demoklesin kılıcı gibi sallanmaya devam ediyor... Bu kez hedefte SEKA'lı işçiler var. Fabrikalarına kapanan SEKA'lılar direnmeye devam ediyorlar. Sendikamız Petrol-İş haklı direnişlerinde arkadaşlarının yanında yer aldı... SEKA haberinde olayın ayrıntılarını okumanız mümkün...

Avrupa Birliği (AB) süreci uzun süredir Türkiye'deki tartışmaların ana gündemini oluşturuyor... AB'nin ve AB'ye uyum sürecinin sosyal politikalar ve kadınlar açısından anlamını, İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fatmagül Bertay'la konuştuk... Bu ufuk

açıcı söyleşiyi her sayıda yapmayı umduğumuz tartışma sayfalarında bulabilirsiniz...

Petrol-İş'li kadınlarla sohbetimiz Diyarbakır'da devam ediyor... İki kadın arkadaşımızla keyifli ve öğretici sohbetler yaptık... Bizi görmek onları görmek bizi mutlu etti...

Birleşmiş Milletler'in Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi 32. dönem raporunu açıkladı. Rapor sonuçlarını bu sayıda özet olarak ele aldık.

Bu sayımızda medya eleştirisi adı altında yeni bir bölümümüz daha var... Bu bölümde, medyada kadının nasıl ele alındığı değerlendirilecek.

Vinay Bahl Hintli bir bilimciydi... Onunla geçtiğimiz aylarda yaptığımız emeğin kadınsallaşması konulu söyleşiyi, bu sayımızda yayımlıyoruz... Söyleşiyi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğretim görevlilerinden Ebru Soytemel yaptı, Gökçe Çataloluk Türkçe'ye çevirdi. İkisine de Petrol-İş Kadın adına teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızda Ankara'dan bir başka katkı daha var. Sebla Harnub-oğlu, Ankara Şube'nin etkinliğini yazdığı gibi kültür sanat sayfamız için de bir söyleşi gerçekleştirdi... Katkılarının devamını umuyor, teşekkür ediyoruz...

Tarih, hukuk, jinekoloji sayfalarımızda yine çok önemli konular işleniyor... Yemek, güzellik sayfalarımız yine rengarenk ve dopdolu... Önümüzdeki günlerde sizlere başka sürprizlerimiz de olacak...

Mutlu ve başarılı günler dileği ile hepinizin gelecek 8 Mart'ını kutluyoruz...

Dünya Kadın Yürüyüşçüleri yine yollarda

Kadına yönelik şiddeti, yoksulluğu, ezilme ve dışlanmayı protesto eden kadınlar, bu yıl 8 Mart'ta daha adil ve sömürsüz bir dünya için Brezilya'dan hareket ediyorlar... Türkiye'ye de uğrayacak olan yürüyüşçülerin eylem alanı tüm dünya...

Dünya Kadın Yürüyüşü 2000 İnisiyatifi, beş yıl sonra, 2005 yılında dünyanın birçok ülkesindeki kadınları kapsayan uluslararası bir eylem ve hareket olarak yeniden örgütleniyor.

Ortak tartışmalar sonucunda oluşturduğu “İnsanlık İçin Küresel Kadın Şartı”nı 2004 yılının son aylarında açıklayan Dünya Kadın Yürüyüşü İnisiyatifi, bu yıl dünyanın birçok ülkesinde düzenlenecek olan eylemlerle yeniden gündeme geliyor.

21. yüzyıl muhalefet cephesinde iki önemli olayla başladı. Dünya Kadın Yürüyüşü ve Dünya Sosyal Forumu. Her iki inisiyatif de hızla

gündelik bir olay olmaktan çıkıp, toplumu temelden dönüştürme mücadelesinin bir parçası haline geldi. Bu mücadele, neoliberal küreselleşmeye, savaş, ırkçılık ve yoksulluk, ayırmacılık, işgal ve militarizme karşı direnişi birleştiriyordu. Çünkü neoliberal küreselleşme erkek

egemenliğiyle kol kola, kadın erkek eşitsizliğini, zengin yoksul uçurumunu, ülkeler ve halklar arasındaki eşitsizliği derinleştirip dışlanmayı, nefreti, ırkçılığı ve hoşgörüsüzlüğü besliyordu.

Kanadalı kadınların girişimi

Dünya Kadın Yürüyüşü'nün kısa tarihçesine bakalım önce... Dünya Kadın Yürüyüşü, Kanada'da 2000 yılı 8 Martı'nda Montreal'de gerçekleştirilen ve uydusuyla New York ve Cenevre'de yayınlanan basın toplantısı ile uluslararası başlangıcını yaptı. Girişimin başını Quebec Kadın Federasyonu çekiyordu. Kadına yönelik şiddete ve yoksulluğa karşı

17 talep benimseyen inisiyatif, talepleri destekleyen bir de imza kampanyası başlattı. 2000 yılı boyunca her ülkede oluşturulan ulusal koordinasyonlar, ulusal eylemleri ve yürüyüşleri düzenledi. Çeşitli ülkelerde binlerce kadın yürüyüşlere katıldı. 2000 eylemleri, Uluslararası Yoksullukla Mücadele Günü olan 17 Ekim günü delegasyonun, yürüyüşün taleplerini 5 milyon imza ile birlikte Birleşmiş Milletler (BM) liderlerine sunması ile son buldu... Temsilciler BM'deyken kadınlar, New York kentinin caddelerinde yürüyordu.

Bir yıllık yürüyüş takviminin sona erdiği 18 Ekim 2000'de kadınlar, kolektif eylemi sürdürme kararı aldı. 2001 yılında inisiyatifinin eylemlerine 11 Eylül'ün gölgesi düştü.

Daha sonra 4-12 Aralık 2004 tarihinde Ruanda'nın başkenti Kigali'de bir araya gelen Dünya Kadın Yürüyüşü delegeleri, “İnsanlık için Küresel Kadın Şartı”nı kabul etti.

Sömürünün, ezilmenin, hoşgörüsüzlüğün ve dışlanmanın olmadığı; tüm hak ve özgürlüklerin saygı gördüğü bir dünyayı inşa etme” önerisi olarak tanımlanan “İnsanlık İçin Küresel Kadın Şartı”nda böyle bir dünyanın kurulabilmesi için yaşamsal olan ilkeleri tanımlayan 31 beyan yer aldı.

Böyle bir dünyayı örgütlemek için 2005 yılında her ülkeden, her bölgeden kadınlar, bir kırkyama yorganı oluşturacak. Bunun için kare bir bez üzerine kendi taleplerini yazacaklar; daha sonra bu parçalar Dünya Bayrak

Yürüyüşü sırasında bir merkezde birleştirilerek Küresel Dayanışma Yorganı oluşturulacak. Bu yorganın bütününde Küresel Kadın Şartı dokunmuş olacak. Yorgan içinde taşıdığı bütün farklılıklarla 53 odak noktasında duraklayarak yerküreyi dolaşacak.

8 Mart tarihinde Brezilya'dan start alan yürüyüş yine 17 Ekim tarihinde Burkino Faso'da (Pasifik Okyanusu'nda bir ada) sona erecek. Dayanışma Yorganı 9-12 Mayıs 2005 tarihleri arasında Türkiye'den geçecek. Bu tarihler arasında Türkiye'de de çeşitli eylemler gerçekleştirilecek. ♀

Daha eşitlikçi bir dünya için

Eşitlik, özgürlük, dayanışma, adalet ve barış değerleri üzerine kurulu Küresel Kadın Şartı'nın bazı ilkeleri:

Eşitlik

Beyan 1. Her ülkede ve her toplumda yaşayan insanların ve halkların tamamı özgürdür. Servet, toprak, onurlu bir istihdam, üretim araçları, yeterli barınma, nitelikli eğitim, mesleki öğrenim, adalet, sağlıklı, besleyici ve yeterli beslenme, fiziksel ve ruhsal sağlık hizmetleri, yaşlılıkta güvence, sağlıklı bir çevre, mülkiyet, politik ve karar-alma işlevleri, enerji, içme suyu, temiz hava, ulaşım araçları, teknik bilgi ve beceriler, iletişim araçları, eğlence, kültür, dinlenme, teknoloji ve bilimsel gelişmelerin ürünlerinden eşit yararlanma hakkına sahiptir.

Beyan 2. Hiçbir insani koşul ya da yaşam koşulu ayrımcılığı haklı gösteremez.

Beyan 4. Kadınlar eş, dost, evli eş, anne ve işçi olmadan önce tam ehliyetli insanlar ve yurttaşlardır.

Beyan 7. Herkes adil bir ücret karşılığı, güvenli ve sağlıklı koşullar altında ve onuruna saygı gösterilen bir ortamda iş bulma hakkına sahiptir.

Özgürlük

Beyan 1. Bütün insanlar her tür şiddetten özgür yaşar. Hiçbir insan diğerinin mülkü olamaz.

Hiç kimse köle olarak alı konulamaz, evlenmeye zorlanamaz, alınıp satılamaz, angaryaya, cinsel sömürüye tabi kılınmaz.

Beyan 4. Kadınlar kendi bedenleri, doğurganlıkları ve cinsellikleri ile ilgili kararlar almakta özgürdürler. Çocuk sahibi olup olmama konusunda seçim yapma hakkına sahiptirler.

Beyan 5. Demokrasinin kaynağı özgürlük ve eşitliktir.

Dayanışma

Beyan 5. Bir toplumun ekonomisi o toplumu oluşturmakta olan kadınlar ve erkeklerle

hizmet eder. Bütün insanlar arasında dağıtılan toplumsal açıdan yararlı servetin, üretilmesi ve değiş tokuş edilmesine dayanır; kolektif ihtiyaçların tatmin edilmesine, yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ve kolektif bireysel ihtiyaçlar arasındaki dengenin güvence altına alınmasına öncelik verir. Gıda egemenliğini güvence altına alır. Sınırsız bireysel kar arayışının toplumsal faydaya zarar vermesine ve üretim araçlarının, servetin, sermayenin, toprağın ve karar alma gücünün az sayıdaki grup ve bireyin elindeki özel birikimine karşı çıkar.

Adalet

Beyan 3. Herkesin fiziksel ve ruhsal bütünlüğü korunur. İşkence, aşağılayıcı ve küçük düşürücü muamele yasaklanır. Cinsel şiddet, tecavüz, kadın sünneti, kadına yönelik şiddet, seks ticareti ve genel olarak insan ticareti kişiye ve insanlığa karşı işlenmiş suçlar olarak kabul edilirler.

Barış

Beyan 1. Bütün insanlar barışçıl bir dünyada yaşarlar. Barışa öncelikle kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin; toplumsal, ekonomik, politik, yasal ve kültürel eşitliğin, hakların korunma altına alınmasının; yoksulluğun tüm insanların haysiyet içinde ve şiddetten özgür bir biçimde yaşamasını güvence altına alacak biçimde ortadan kaldırılmasının; herkesin bir işi olmasının, beslenmek, barınmak, giyinmek ve kendisini eğitmek için yeterli kaynaklara sahip olmasının, yaşlılıkta korunmasının ve sağlık hizmetlerinden yararlanmasının bir sonucu olarak ulaşılabilir.

8 Mart'ta Petrol-İş'li kadınların gündemi: Örgütlenme

8 Mart'a az bir zaman kaldı... 8 Mart, kadına yönelik ayrımcılıkların ve kazanımların hatırlandığı, kadınların birbirlerine deneyim aktarıp, güç kattıkları bir gün. Petrol-İş'li kadınlar bu yıl 8 Mart'ı, şubelerde "Sendikal örgütlenmede kadınların rolü" gündemi üzerinden kutlayacaklar.

Türkiye'de kadınlar nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmalarına rağmen, toplumsal olanaklardan yeteri kadar yararlanmıyorlar. 2000 yılı itibariyle kadınların yüzde 19.4'ü hâlâ okur yazar değil. Okuryazarlık oranı bölgelere göre de önemli farklılıklar gösteriyor... Kırsal kadın nüfusunun ise yüzde 30.4'ü okur yazar değil. Çalışma yaşamına katılım açısından da yine kadınlar geri durumdalar. Türkiye'de yaşayan kadınların yüzde 70'i kırsal kesimde ücretsiz aile emekçisi olarak çalışıyor. Çalışan kadın nüfusunun yüzde 9.7'si sanayide çalışırken, 18.1'i ise hizmet sektöründe istihdam ediliyor. İş hayatında genellikle en alt konumda görev yapıp, düşük ücretler alıyorlar.

Kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmanın, kadın erkek eşitliğini

hayata geçirmenin yolu siyasetten geçiyor. Ama siyaset alanında da kadınların yeterli bir biçimde temsil edildiğini söylemek mümkün değil. 2002 seçimlerinde sadece 24 kadın milletvekili parlamentoya girdi. Bu rakam, oransal olarak yüzde 4.4'e tekabül ediyor. Türkiye bu bakımdan tüm Avrupa ülkelerinin gerisinde olduğu gibi Tunus, Bangladeş ve Hindistan gibi ülkelerin de arkasında kalıyor... Kadınların yerel yönetimlerdeki temsil oranı ise binde 4.6...

Eğlence de olacak

Rakamlar hiç de iç açıcı değil... Aynı durum sendikalar açısından da geçerli... Ne yazık ki sendikal örgütlenme içinde de kadınlar yeterli biçimde yer alamıyorlar ya da almak istemiyorlar...

8 Mart, kadınlara karşı ayrımcılıkların dile getirildiği, kadın taleplerinin ve

dayanışmasının yükseldiği bir gün...

İşçiye ailesi ve çocuklarıyla bir bütün olarak değerlendiren ve gerçek demokrasinin aile içi demokrasiden geçtiğine inanan Sendikamız Petrol-İş de, her yıl 8 Mart'ta kadına yönelik her türlü ayrımcılığı protesto ederek, kadınların toplumsal ve sendikal yaşama katılmaları için çözüm önerileri geliştiriyor...

Petrol-İş Sendikası bu yıl 8 Mart gündemini, sendikanın öncelikli gündemine paralel olarak şekillendiriyor. Petrol-İş üyesi ve üye eşleri kadınlar, bu 8 Mart'ta sendikanın çeşitli şubelerinde "Sendikal örgütlenmede kadınların rolünü" tartışacaklar... 8 Mart gündemi yalnızca panel ve söyleşilerle sınırlı değil... Tiyatro gösterileri, dans ve eğlence de her zamanki gibi bu etkinliklerin en temel bölümlerinden biri olacak...♀

SEKA direniyor. Çözüm: Üretim yapan modern bir fabrika

İzmit'teki Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş. kısa adıyla SEKA, kapatılmak isteniyor... Fabrikalarına sahip çıkan işçiler bir direniş başlattılar... Direnişte kadın ve çocuklar da ön saflarda yer alıyor.

Sendikamız Petrol-İş, özelleştirmeyi "Bir yıkım hareketi" olarak tanımlamıştı... Bu hareket sadece Petrol-İş üyelerine yönelik değil... Tüm işçi sınıfına, tüm çalışanlara yönelik... Cumhuriyet tarihimizin sembollerinden İzmit'teki Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş., kısa adıyla SEKA, kapatılmak isteniyor...

Kapatılma kararına karşı SEKA işçileri, yıl başından itibaren direnişe geçtiler. Eylemlerini yürüyüş, mitinglerle sürdürdüler. Hükümetin bildiğini okuması üzerine fabrikayı terk etmeme kararı alarak uygulamaya başladılar. İşçilerin mücadeleleri yankı buldu. Ankara 9. İdare Mahkemesi SEKA'nın kapatılmasıyla ilgili kararı, kapıya kilit vurulmasına sekiz saat kala durdurdu... Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) bu karara itiraz etti. Fakat 3 Şubat'ta ÖYK'nın SEKA'nın kapatılmasının durdurulmasına itirazı, Ankara Bölge İdare Mahkemesince reddedildi. Dava, 9. İdare Mahkemesi'ne geri döndü. İdare mahkemesi 10 Şubat'ta bu kez yürütmenin durdurulması istemini reddet-

ti. Davacı, Selüloz-İş Sendikası bir üst mahkemede karara itiraz edebilecek. İşçiler, karar karşısında "hukuka siyasetin müdahalesi endişesini taşıdıklarını" söylüyorlar. SEKA'ya kilit vurmaya düşünüyorlar.

Tüm özelleştirilen kuruluşlar için ileri sürülen kar etmediği için kapatıyoruz, gerekçesi SEKA örneğinde de tekrarlanıyor. Selüloz-İş Sendikası Genel Başkanı Ergin Alşan, bu söylentileri yalanlayıp şöyle konuşuyor: "SEKA yatırım yapılmadığı için yıllardır zarar ediyor. Silifke'deki SEKA fabrikası 23 aydır çalışmıyor, ama işçilere maaş veriliyor. Yıllardır bu gibi uygulamalar var. Makinelerin teknolojik olarak eski olduğu ise yalan. Türkiye'nin en büyük özel işletmelerinin kullandığı makineler SEKA'ninkilerden çok daha eski. SEKA Genel Müdürlüğünce hazırlanan raporlarda SEKA'nın 5.8 milyon

dolarlık yatırımla kar eden bir kuruluş haline geleceği gösteriliyor." Yatırım yapıp tesisi yenileyecekleri yerde, makineleri söküp satıyorlar... Sökülüp satılan makineler, satıldıkları yerlerde tıkr tıkr çalışıp, üretime devam ediyor.

İlk kadın kürek takımı

SEKA Cumhuriyet tarihinin en eski işletmelerinden biri... 1936 yılında ürettiği ilk kağıt, faytonlarla İzmit'in sokaklarında gezdirilmiş ve bir bayram havası yaşanmıştı. Fabrika o günden bu yana binlerce insana iş kapısı olmasının yanı sıra kentteki sosyal hayatı da geliştirdi. İzmit'te ilk spor kulübü SEKA ile kuruldu. SEKA'nın kadınlardan kurulu bir de kürek takımı vardı. Onlar Türkiye'de yaşayan kadınları temsilen 1937'de İzmit Körfezi'nde kürek çekiyorlardı. İzmitliler sinema ve tiyatro ile fabrikanın içindeki tesislerde tanıştı. Tesis, kağıtta dışa bağımlı genç Cumhuriyet'in ilk kağıt fabrikası olmuş, kısa sürede ülkeyi dışa bağımlılıktan kurtarmıştı.

SEKA'da yine kadınlar çocuklarıyla birlikte eşlerinin yanlarında yer aldılar, direniş süresince eşleri gibi fabrikaya taşındılar. Sendikalar, sanatçılar, sivil toplum kuruluşları da SEKA işçisini yalnız bırakmadı. Özelleştirmeye karşı her alanda mücadele yürüten sendikamız Petrol-İş de, SEKA'lı dostlarının yanında saf tuttu... 27 Ocak tarihinde SEKA fabrikasının girişinde konfederasyon, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin katılımıyla yapılan "SEKA'yı kapatma ka-

rarını protesto mitingi"nde bir konuşma yapan Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın, şunları söyledi: "Özelleştirme fikri ortaya atıldığından beri Petrol-İş ve Selülöz-İş Sendikaları özelleştirmeye karşı direndiler. SEKA da bu direnişin simge işyerlerinden birisidir. Seka işçisinin direnişi, onurlu bir direniştir. Bu direniş, işçi sınıfı mücadelelerinde yeni bir dönemin başladığının işaretidir. Onun için SEKA'da yakılan meşale Türkiye'nin dört bir yanına taşınmalıdır. Bu mücadeleyi çocuklarımızla, kadınlarımızla, dışardaki halkla birlikte kazanacağız. Petrol-İş üyelerinin kalpleri de sizlerle birlikte atacak. Siz içeriden, biz dışarıdan bu fabrikayı kuşatmaya devam edeceğiz. İşimizi, ekmeğimizi, işyerimizi elimizden almak isteyenlere, sosyal devleti yok etmeye çalışanlara karşı her işyerini SEKA, her şehri İZMİT yapmalıyız."

SEKA'lı işçiler son karar karşısında öfkelerini şöyle dile getiriyorlar: "SEKA çalışanının mücadelesi hukukla değil, siyasi iradeyle." Onlar üretim yapan, modernleşmiş bir fabrika dışında her türlü çözümü reddedip "Karar lehimize de olsa, bu fabrikada üretim yapılana kadar mücadelemiz sürecektir" diyorlar. ♀

CEDAW Komitesi sonuç raporunu açıkladı:

AYRIMCILIĞA GEÇİT YOK

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, 17-20 Ocak 2005 tarihleri arasında yapılan 32. dönem toplantısının Türkiye sonuç raporunu açıkladı. Türkiye'nin 1985 yılında imzaladığı BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) uygulanmasından sorumlu komite, hükümet adına Güldal Akşit'in sunduğu "ülke raporu" yanında, 81 ilden yaklaşık 450 kadın kuruluşunun ortak hazırladığı bir de "gölge raporu"nu değerlendirmişti.

Selgin Zırlı

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu sekiz ülkede ayrımcılığa dayalı yasaların devam ettiğini ve bu ülkelerde kadınların ikinci sınıf konumunda bulunduğunu belirten Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin New York'ta yaptığı basın açıklamasında konuşan CEDAW başkanı Rosario Manolo, Türkiye, Cezayir, Hırvatistan, Gabon, İtalya, Laos, Paraguay ve Samoa'da kadın-erkek eşitliğinin tam olarak sağlanamadığını söyledi. CEDAW Komitesi'nin 32. dönem toplantısında AKP Hükümeti'ne temel olarak töre ve namus cinayetlerine dair Türk Ceza Kanunu (TCK) hükümleri, bekâret testi, aile içi şiddet, başörtüsü sorununa yönelik sorular yöneltilmişti. Ülkemizde hâlâ çözülmeyen bir sorun olarak önümüzde duran sığınaklara ilişkin olarak "Belediyelere sığınma evi açma hakkı mı yoksa görevi mi verildiği; belediyelerin bu

görevi yerine getirmeleri için ne gibi önlemler alındığı" sorusunu soran komite, geçenlerde sonuç raporunu açıkladı. Tavsiye kararları şeklinde açıklanan raporda esas olarak: * 'Kadına Karşı Ayrımcılık' ifadesinin Anayasada net bir biçimde tanımlanması gerektiği, * Devletin CEDAW ve kadına karşı ayrımcılık kapsamında toplumda bilinçlendirme çalışmaları yapması gerektiği, * TCK'da kadınların rızası olmadan bekâret testi ve genital testlerin yapılamayacağını belirtilmesi gerektiği, * Töre ve namus cinayetlerinin 'nitelikli insan öldürme' suçu olarak kabul edilmesi, * Devletin yeni sığınaklar açması, sığınakların açılması aşamasında yerel yönetimlerin mali kaynak ve insan kaynağı açısından denetlenmesi gerektiği, * Kadınların toplumsal ve siyasal hayata katılmaları konusunda devletin özel önlemler alması gerektiği,

* Türkiye'de, kadının iş gücüne katılımının çok düşük olduğu; bunun önlenmesi ve bu alanda ayrımcılığın ortadan kaldırılması için geçici önlemler alınmasının önemi üzerinde duruldu.

Kadınların İş Gücüne Katılımı Düşük

Komite'ye göre Türkiye'de kadının iş gücüne katılımı rekor denecek düzeyde düşük. Bunun önlenmesi için devletin kadınların iş hayatına girmeleri yolunda engel oluşturan geleneksel rollerin ve sosyal kısıtlamaların kaldırılması gerektiği; bunun için de bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasının şart olduğu belirtiliyor. Özellikle okul öncesi çocuklar için kreş vb. olanakların sağlanarak kadınların işe alınmalarını karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması gerektiği vurgulanıyor.

Türkiye'de kadın-erkek eşitsizliğinin en önemli sebeplerinden birinin erkek egemen sistem, kültürel yapı ve gelenekler olduğunu belirten Komite, bu etkenlerin kadının birçok alanda haklarını kul-

lanmaları önünde engel oluşturduğunu, kültürel yapının ve geleneksel rollerin değiştirilmesi için devletin kadın sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapması gerektiğini belirtiyor. Raporda ayrıca toplumun her kesiminde kadın-erkek eşitliğinin desteklenmesi gerektiği, bunun önemini anlatacak bilinçlendirme kampanyalarının; hem kadına, hem erkeğe yönelik eğitim çalışmalarının yapılması gerektiği hatırlatılıyor.

Kadınlar açısından önemli bir nokta da devletin kadın sağlığına kaynak ayırması talebi. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kadınlar başta olmak üzere, tüm kadınların sağlık hizmetlerinden yararlanmaları ve bu hizmetlere ulaşmalarını kolaylaştırması yönünde devletin adım atması gerektiği belirtiliyor.

Komite'nin raporu bu şekilde. Hükümet bundan ne sonuç çıkarır veya raporu ne kadar ciddiye alır bilemeyiz. Bizim çıkardığımız sonuç, AKP Hükümeti'nin kadınlara ilişkin daha yapacağı çok işi olduğu. ♀

Barış mücadelesinde kadınlar

Yaşamın her alanında şiddete maruz kalan kadınlar şiddete ve savaşa karşı gelmenin ortak yöntemlerini de geliştirdiler... Mirabel kardeşlerden Siyahlı kadınlara Serpil Hoca bu mücadelenin tarih içinde seyrine bakıyor.

Hazırlayan:
Yard.Doç.Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

25 Kasım 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde bir uçurumun dibinde adları Maria Teresa, Patria ve Menerva olan Mirabal kardeşler ölü bulundular. Ertesi günkü gazetelerde bu ölümlerin kaza sonucu olduğu açıklansa da üç kız kardeşin gizli polis tarafından öldürüldüğü anlaşıldı. Çünkü, Dominik Cumhuriyeti'nin küçük bir köyünde doğan üç kız kardeş, dikta-

tör Trujillo'ya karşı mücadele eden en önemli isimlerdendi. Ülkelerinin siyasal özgürlüğü için çalıştılar. Bu yüzden pek çok kez hapsedildiler, son olarak da işkenceyle yaşamlarına son verildi. Siyasi eylemlerinde kullandıkları Kelebekler (Las Mariposas) kod adı, onların ölümlerinden sonra mücadelelerinin anlatıldığı, "Kelebeklerin Amini", "Kelebekler Zamanı" gibi çeşitli kitapların başlıklarına konu oldu. Onların yaşamlarını bugüne taşıyan ise, uçurumun dibinde cesetlerinin bulunduğu gün olan 25 Kasım'ın **Kadına Yönelik Şiddete Karşı Dayanışma Günü** olarak anılmaya başlanmasıydı.

Siyahlı Kadınlar Sanat Projesi

Siyahlı Kadınlar Grubu, 1988 yılında, dünyanın her yerinde barış için, kadınların kurtuluşu için mücadele etmek

amacıyla kuruldu. 30'dan fazla ülkede dünya çapında bir barış hareketi yaratmak en önemli hedef olarak belirlendi. Siyahlı kadınlar savaşta ölen kadınlar için yas tutuyor, barış için kadınların kurtuluşu için mücadele ediyor. "Savaş dahil olmak üzere tüm biçimleriyle şiddet özellikle kadınları ve çocukları etkiliyor. Biz siyah kadınlar, özellikle kadınların yaşamlarının tehlikede olduğu durumlarda, uluslar arası, cemaatlar arası ve kişiler arası çatışmalara barışçıl çözümler aramayız, bu amaçla herkesle dayanışmayı amaçlıyoruz" diyorlar. Direnişi simgeleyen siyah kostümler, barış ve kadının insan hakları için mücadele eden, tutuklanan, işkence gören ve öldürülenlerin anısına hazırlanmış. Siyah kostümlerin üzerine, bu uğurda mücadele eden ancak, tutuklanan, işkence gören ve öldürülen kadınların fotoğrafları işlenmiş. Böylece kadınların barış ve insan hakları adına verdikleri ancak pek görünür kılınmadıkları mücadeleyi ortaya çıkarmak, kadınların bu mücadelelerdeki rollerini göstermek de amaçlanmış.

Türkiye'deki Siyah Eylem

9 Ağustos 1989'da cezaevlerindeki olumsuz ortamı protesto eden siyahlar giymiş kadınlar, İstanbul'da Çağaloğlu'nda gösteri yaptılar, yere yatarak yolu trafiğe kapattılar. Gösteri ertesi gün 10 Ağustos'ta da devam etti. Bu kez İstanbul'daki Tünel'den Galatasaray'a kadar sessizce yüründü. Lisenin önünde göstericiler ellerindeki siyah kartonları havaya fırlattılar. 11 kadın göz altına alınsa da siyahlı protesto eylemlerine Ankara ve İzmir'deki siyahlı kadınlar da katıldı.

Kadınlar da tarihi eser bırakır

**Sana dün bir tepeden baktım
aziz İstanbul!**

**Görmedim gezmediğim,
sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça gönül
tahtına keyfince kurul!
Sade bir semtini sevmek bile
bir ömre değer.**

Yahya Kemal BEYATLI

İstanbul'da kadınlar tarafından yaptırılmış ve bugüne kadar gelen pek çok tarihi eser bulunmaktadır. Bunlar arasında padişah eşleri veya anneleri başta gelmektedir. Bezmialem Valide Sultan ise, bu isimlerin en önemlilerindendir. Bezmialem Valide Sultan, İstanbul'da her gün önünden geçtiğimiz

camii ve hastanelerin yapılmasında ön ayak olmuştur. Bezmialem Valide Sultan, Gürcistan'dan saraya getirildi. Hünkar karısı, hünkar anası oldu. Kocası II. Mahmut, oğlu Sultan Abdulmecid'ti. Okumayı yazmayı sarayda öğrenen Bezmialem Sultan, kendi adıyla anılan bir mektep açtı. Okuma yazma bilmeyen kadınlar onun okullarında aydınlığa çıkacaktı. Kocası öldükten sonra da mücevherlerini, kürk, halı ve antika- larını sattı. Gureba hastanesini kurdu. 1845'te açılan hastane gariplere, yoksullara hizmet veriyordu. Bezmialem Sul-

tan, iki de cami yaptırmıştır. Bir tanesi Gureba Hastanesi içinde olan Gureba Hastanesi Camisidir. Diğeri ise, Dolmabahçe Camisi'dir. Camii, 1853'te Mimar Karabet Amira Balyan'a yaptırılmaya başlanmış, yapımı sırasında Bezmialem Valide Sultan ölünce, oğlu tarafından annesinin adına 1855'te tamamlanmıştır. Ancak adı Bezmialem Valide Sultan olan cami, yanındaki sarayın adıyla Dolmabahçe Camii olarak anılmaktadır. Dolmabahçe'deki çeşmeyi de o armağan etmiştir. Mezarı Sultan Mahmut türbesindedir.

Kadınlar lehine politikalar için çalışacağız

Yeni bir yıl yeni beklenti ve yeni umutlar demektir... Kadın örgütleri de yoğun geçen bir yıldan sonra, 2005 hedeflerini konuşmaya başladılar... Onlara, bir yıl içinde gerçekleştirdiklerini ve hedeflerini sorduk.

2004 yılında Türk Ceza Kanunu'ndan İş Yasası'na kadar hukuksal alanda çoğu kadınlar lehine olan bir dizi değişiklikler gündeme geldi... Özellikle TCK değişiklikleri yoğun tartışmalara konu oldu... Kadın örgütleri yasanın kadınların lehine çıkarılması konusunda yoğun çaba sarf ettiler. Toplandılar, yürüdüler, bildiri dağıttılar, taslak hazırladılar... Bir şeyler değişti ama bazı şeyler de eskisi gibi kaldı. Her yıl bitiminde bir değerlendirme yapmak her yeni yılda önümüze hedefler koyup o hedefler üzerinden eylem planı belirlemek adettendir. Biz dergimizin çıkış periyoduna uygun olarak bunu yeni yıla girdikten sonra yapabiliyoruz. Sendikaların kadın birimlerine ve bazı kadın örgütlerine yapmış olduklarını ve geleceğe yönelik hedeflerini sorduk... Yanıtladılar...

Ebeveyn izni düzenlenmeli

4857 sayılı Yeni İş Kanunu'nda kadınlar açısından, kadın-erkek eşitliği, analık durumu, cinsel taciz gibi birçok konuda olumlu düzenlemeler yer aldı. Ancak cinsel taciz konusunda yapılan düzenlemede bazı aksayan yönler var. Yasada cinsel taciz iş akdinin feskinde geçerli nedenlerden

biri olarak kabul edilmiş ve cinsel tacize ilişkin delillerin mevcudiyeti halinde ispat yükümlülüğünün karşı tarafa geçeceği kabul edilmiştir. Ancak AB'ye uyum sürecinde direktifin uygulanmasının sağlanması için işyerinde cinsel tacizin tanımlanması, tacize uğrayana karşı koruma, işten çıkarılırsa tazminat almasını sağlamaya yönelik yönetmelikler mutlaka çıkarılmalıdır. Yine, 4857 sayılı yasada esnek çalışma biçimleriyle ilgili düzenleme yapıldı.

Bazı kesimler bu düzenleme ile kadın erkek herkesin daha kolay iş bulacağını, iddia ediyorlar, ama bence bu düzenleme kadınları çalışma hayatında yedek işgücü olmanın ötesine götürmeyecek. Ayrıca 4857 sayılı yasada, "Ebeveyn İzni Hakkında Çerçeve Anlaşma" yönergesine uygun bir düzenlemenin yapılması gerekiyor. Düzenlemenin bir an önce gerçekleşmesi büyük önem taşıyor... Çünkü bu politika sayesinde kadınlar iş hayatına daha aktif katılabiliyorlar.

Aynı şey TCK'da yapılan değişiklikler için de geçerli... Kadın örgütlerinin ortak çabalarıyla töre ve namus cinayetleri konusunda bazı düzenlemeler oldu. Ama biz kadınlar olarak yeni düzenlemede yer alan "töre saiki" ifadesinin "namus cinayetleri" olarak değiştirilmesini istiyorduk. Çünkü töre saiki ülkemizde yer alan bütün namus cinayetlerini kapsamıyor. Diğer kabul edilmeyen talebimiz ise bekâret kontrollerinin tamamen yasaklanmasıydı.

2005 yılında kadın kuruluşları olarak yapmamız gereken çok şeyin bulunduğunu ve bunun da çok kolay olmadığını biliyorum. Hedeflerimize ulaşırken "rekabeti azaltıp işbirliğini artırmak" ilkesiyle davranıp güç birliğini arttırmamız gerekir. Bunu yapabilirsek, mücadelemizin daha anlamlı ve güçlü olacağına inanıyorum.

Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu Uzmanı Şule Özkuzukıran

Kadınların iş ve yaşam koşulları düzeltilmeli

Bizce 2004 yılında kadınlar açısından en önemli kazanım TCK'da töre ve namus cinayetlerine ilişkin getirilen yeni düzenlemeler oldu. Buna göre; töre ve namus cinayetlerinde "haksız tahrik" indirimi uygulanmayacak.

"Töre ve kan gütmeye" gibi gerekçelerle kasten adam öldürüne ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilecek, bir kişiyi suça azmettirenin cezası artırılıyor. İntihara azmettirenlere iki yıldan beş yıla kadar hapis, intiharın gerçekleşmesi durumunda dört yıldan 10 yıla kadar hapis, alenen teşvik eden kişiye üç yıldan sekiz yıla kadar hapis, özendirmenin basın yoluyla yapılması halinde dört yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilecek. 2005 yılında kadınlar açısından beklentilerimizin başında, özellikle eğitim ve öğretim hakkı olmak üzere, kadının temel insan haklarına ulaşması ve ayrımcılığa maruz kalmadan bunlardan faydalanması geliyor. 3 Ekim'de başlayacak olan AB ile tam üyelik müzakereleri nedeniyle, kadınların yaşam koşullarının yükseltilmesini bekliyoruz. Kadınların yaşamlarının hemen her alanında karşı karşıya geldikleri cinsiyete bağlı ayrımcılığa neden olan yasal düzenlemelerin AB ile uyumlu hale getirilmesi ve uygulamada hayata geçirilmesi gerekiyor. Bu açıdan, örneğin, çalışan kadınların karşılaştıkları ayrımcı hareketleri dava edebilmeleri ve ayrımcılık ya-

pılmadığının ispatının da her durumda işverenin yükümlülüğünde olması önem taşımaktadır.

DİSK Kadın Dairesi'nden Hülya Yeşilgöz

En büyük beklentimiz sığınaksız bir gelecek

Mor Çatı olarak 2004 yılında kadınların önemli kazanımlarından birinin TCK'da yapılan değişiklikler olduğunu düşünüyoruz. Özellikle aile içi şiddetin TCK'da işkence başlığı altında düzenlenmesi çok önemli. Ta 80'li yılların sonundan beri feminist kadınların savunduğu, aile içi şiddetle yüz yüze olan kadınların şiddetten uzak bir ortamda kendi ayakları üzerinde durmalarına destek olacak, kadın dayanışmasına yaslanan sığınakların açılması fikri, 2004 yılında eskiye oranla toplumda daha fazla benimsenen bir yaklaşım haline geldi. Yedincisini gerçekleştirdiğimiz sığınaklar kurultayına ilgi geçtiğimiz yıl daha da yoğunluğa ulaştı. Bu arada yeni kurulan İletişim Merkezi kadın sığınakları ve danışma merkezlerinde çalışan kadınların kendi iletişimlerini ve politik sözlerini güçlendirecek bir yapı, bir kazanım.

Önümüzdeki yıla gelince, en önemli beklentimiz yasalarda sağlanan kimi iyileşmelerin kadınların günlük hayatına yansiyabilmesi, sığınaksız bir gelecek için kadın dayanışması.

Mor Çatı'dan Ülfet Taylı

Bedenimize yönelik şiddet biçimleri görünür kılındı

Genel olarak kadın hareketinin 2004 yılında, hem TCK gibi temel yasal düzenlemelerin yapılması sonucunda, hem de hareketin giderek ortak gündemler üzerinden ortak işler yapabilir hale daha çok gelmesi bakımından bizce çok anlamlı bir yıl oldu. Bu bağlamda, namus kavramı çerçevesinde cinsel şiddet konusunun öne çıkması ve bunun sadece hareket bileşenleri arasında değil, pek çok düzeyde tartışılmış ve tartışılıyor olması da çok önemliydi. Bu bedenimize yönelen şiddet biçimini daha da görünür kıldı ve bizlerin beden bütünlüğümüz olan varlıklar olduğumuzun altını daha çok çizdi.

Kadınlarla Dayanışma Vakfı açısından ise 2004 yılının en önemli gelişmelerinden biri, vakfın son beş yıldır emek verdiği İzmit-Köseköy Yeni Adım Kadın Eğitim Merkezi'nin inşaatını bitirerek, merkezde tasarladığı faaliyetleri başlatması oldu. Geniş bir mekanı kapsayan merkezin oluşturulmasındaki temel amaç, bölgedeki kadınlara güçlenme, kendilerini geliştirme, ifade etme ve beraber olma olanaklarını yaratmaktır. Çünkü, kadınların kendi evlerinde, birbirlerinin sorunlarından ve buldukları çözümlerinden habersiz olmaları ya da daha doğru bir

deyişle, sorun ve çözümleri politik olarak tanımlamaları ve harekete geçmelerinin esas dönüştürücü ve güçlendirici etken olduğunu kendi hayatlarımızdan biliyoruz. Kurduğumuz bu merkezin Türkiye kadın hareketinin kullanımına sunulmasına da özel önem vermekteyiz.

Dayanışma bilinci

2005 yılında, KADAV olarak özellikle ve öncelikle İzmit'teki merkezi daha aktif, görünür ve sürdürülebilir kılmaya çalışacağız. Merkezin güçlendirici olanaklarından daha fazla sayıda kadının yararlanması için uğraş vereceğiz. Bu konudaki en büyük umudumuz bölgedeki kadınların aktif katılımı olacak. dergiyi okuyan ve bölgede yaşayan tüm kadınları merkeze gelmeye ve faaliyetlere katılmaya çağırıyoruz.

Bu yıl merkezin sürmesi ve amacına uygun kullanılabilmesi için hükümetin merkezi, faaliyetlerimize müdahale etmeden mali olarak desteklemesini bekliyoruz. Bu açıdan, ilgili yerel yönetimlerden, valiliklerden ve hükümetin kendisinden açık ve şeffaf bir destekleyici politika üretmelerini talep ediyoruz.

2005 yılında esas beklentilerimizden biri, tüm aktif kadınların dayanışma bilincini ve pratiğini güçlendirmeleridir. Biz öncelikle bu yıl boyunca da kadın hareketi bileşenlerinin ortak işler ve gündemler oluşturmasını ve işbirliği içinde hükümete yönelik kadınlar lehine politikalar geliştirmesi yönünde baskı oluşturmaya devam etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Kadın Dayanışma Vakfı'ndan (KADAV) Zelal Ayman

Her şeyin başı iletişim

Petrol-İş Ankara Şubesi Altında Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği içinde Ailede Sağlıklı İletişim başlığı altında bir dizi seminer düzenledi... Dizi 15 Ocak tarihinde ‘Kişilerarası İlişkiler: Etkili İletişim’ isimli seminer ile start aldı...

Sebla Harnuboğlu

“**D**uymayı zorlamak... aykırı söz... bir anlam vermeye çalışmalı ona... bütün gövde yitirmiş gibi... sadece ağız... ve yapmak zorunda olduğu ne..? kim..? hayır..? kadın..?” diye bir nevi çelişkilerle dolu insanı ve yaşamı tanımladığını düşündüğüm için yazıya böyle bir alıntıyla başlamak istedim.

Yaşadığımız soru işaretlerini görmek ve bulmak adına... Duymakta ve konuşmakta zorlandığımız için... Her şeyi sünger gibi emen bu süreçte bütün soru işaretlerinin kaynağının iletişimsizlik olduğunu bildiğimiz için...

Peki nedir iletişim? Nedir iletişim? İnsanlar neden iletişime girer veya neden iletişim kuramaz..? Bu soruları sormaktan veya sorgulamaktan kaçırız çoğu kez. Çünkü “Neden” ler korkutur bizi. Belki de nedenler dünyasının bizi yalnızlaştıracaklarını düşünüyoruz. Oysa insan sosyal bir varlıktır ve sosyalleşebilmek için de iletişim zorundadır.

Çünkü insan iletişerek paylaşır, bilgiyi, duyguyu, düşüncüyü.

Çünkü iletişerek yaşar dünyanın iyisini ve kötüsünü.

Çünkü iletişerek anlamlar yaratır hayatın içinde.

İşte bütün bu çünküler Petrol-İş Ankara Şubesi’nin de aklına takıldığı için 15 Ocak 2005 tarihi itibarıyla Altındağ Rehberlik ve Araştırma Merkezi’yle birlikte beş ay sürecek bir seminerler zinciri oluşturuldu. Seminerin ana başlığı “Ailede Sağlıklı İletişim”di.

Mutsuzluğun kaynağını bilmek

Ankara Şube Başkanı Mustafa Özgen’in açılış konuşmasıyla başlayan zincirin ilk halkası “Kişilerarası İlişkiler: Etkili İletişim”i kapsıyordu. Aydınık,

refah bir ülkenin ancak ve ancak birbirini dinleyen ve anlayan insanların ortak çabalarıyla gerçekleşeceğini ve bu seminerler zincirinin de aynı amacı gözeterek hazırlandığını dile getiren Özgen, sendika olarak hayata geçirdikleri veya geçirmeye çalıştıkları her projede aile kavramının önemini bilerek hareket ettiklerini de sözlerine ekledi.

Semineri sunan Özden Bilgin konuşmasına Dostoyevski’den bir alıntı ile başladı. “En büyük mutluluk mutsuzluğunun kaynağını bilmektir.”

Bu alıntı kişiler arası ilişkilere yön veren bir gerçeğin altını çiziyor, elbette. Ama bilmek her zaman yeterli olur mu acaba diye sormak gerekir yine de... Bu soruyu sormak için, yaşadığımız travmanın nedenlerini sorgulamak gerekir önce. Bu travmanın en önemli nedeni elbette

ki bizi sarıp sarmalayan teknolojik şiddettir. Teknolojik şiddet yabancılaşmış ve birbiriyle ilişki kuramayan bireyler yaratıyor.

Teknolojik bombardıman altında paylaşımdan söz etmek, mümkün değil. Paylaşım sadece tüketenle tüketilen arasında tek yönlü bir etkileşime indirgenmiş durumda. Bilgisayarlar, televizyonlar bunun en göze batan örnekleri...

Bu tüketim ağı ile birlikte yok olan sağlıklı iletişimin gerekliliğine de değinen Bilgin, etkili iletişimin, insanların birbirlerini doğru anlamalarıyla orantılı olduğunu anlattı. “Doğru anlamak” anahtar kelime olsa gerek. Çoğu kez yaşanan problemlerin yanlış anlamaktan kaynaklı olduğunu fark etmişizdir. İletişimi engelleyen, güçleştiren problemlerin başında gelen genelleme yapma alışkanlığından kendimizi alıkoyamayız. Çünkü genellemeler sayesinde rahatlarız.

Temas etmek zorundayız

Bilgin, Andre Gide’den bir alıntı ile noktaladı konuşmasını: “Kendilerini tek başına kalmış bulmaktan korkan insanlar, kendilerini hiç bulamamışlardır”

İnsan, iletişim kurma eylemi sayesinde kendini sunar dünyaya. Bu da dünyanın ve bireyin gizemine bir yolculuk fırsatı yaratır. Bu yolculuk beraberinde birçok acıyı getirir de, yine de iletişim kurmak konusunda sınırlayamayız kendimizi. Çünkü biz ezilen kesimler ancak paylaşarak çoğalırız. Çünkü sistemin bize dayattığı yabancılaşmayı kabul etmememiz gerekir....

O yüzden temas etmek zorundayız, yanımızdakiyle veya uzağımızdakiyle... Acı çekebileceğimiz ihtimalini düşünmeden güzel bir an için... Barış içinde bir dünya kurmak için... İnsan için. Yarınlar için. ♀

Ataerkil Düzene Doping

Türkiye’de kadın olmak kolay değil. Özellikle de önemli bir eğitim aracı sayılan televizyonlarda, her gün ataerkil düzenin yeniden üretildiği programlar varken. Çözumsuzlük ve kadın lehine yasaların eksikliği nedeniyle prim yapan bu tür programların etkisi ancak ayrımcılığa karşı eğitimle kırılabilir.

Selgin Zırlı

Aylardır televizyonlarımızı açtığımızda karşılaştığımız bir manzara var. Bir kanalda hararetle tartışan gelin-kaynana-damat üçgeni, bir yanda hayatın sillesini yemiş, kurtulmak için evlenmekten başka çare bulamayan kadınlar.. Bir yandan eşi tarafından aldatılmış, çocuklarıyla ortada kalmış bir kadın, öte yanda üvey babasının tacizine uğradığı için evden kaçmış, bu nedenle de bin misli acıya katlanmış genç kızlar. Kanalı değiştireyim diyorsunuz... Bu sefer de reklamlar çıkıyor karşınıza... Her seferinde oyuncuları değişen ama senaryosu aynı programlarla karşılaşıyorsunuz.

İlk Model Amerika’dan

Kökeni Amerika’da çekilmiş benzeri programlara dayanan bu türün ilk örneği ülkemizde BBG evi olarak yerleşti kanallarımıza. Başta oldukça ilgi çeken bu program, daha sonra ilgi kaybetmeye başlayınca reyting kaygısıyla içeriği değiştirilerek yeni yeni versiyonları yaratıldı. Önce aynı yaş grubundan insanların bulundu-

ğu eve daha sonra aralarında yaş farkı bulunan, farklı kişilikte insanlar yerleştirildi. Bu evlerde yaşananlar arasında en çok ilgi çeken şeyin karşı cinsler arasında gelişen ilişkiler olduğu fark edildiğinde yeni bir program türü daha çıktı ortaya: Çöpçatan programları.

Evlilik Yarışları

İlk versiyonu “Biz Evleniyoruz” adıyla çıktı ekranların karşısına. “Seçilmiş” genç kızlar ve erkekler birbirlerini beğenecek, yarışma sonuna kadar elenmeden kalabilen ve evlenerek çıkmayı başarabilen çift armağanlara boğulacaktı. Evlenenler çıktı arada. Ama uzun bir süre televizyonlarda tartışıldı bu konu. Maddi değerlere dayanan ve sonunda bir ödülü içeren bu tür yarışmalar, evlilik kararı gibi kişilerin hayatını derinden etkileyen kararların kolayca alınmasını teşvik eder hale geldi. Daha üst yaş grubuna hitap eden ‘İkinci Bahar’; kaynaneların da katıldığı ‘Gelinim Olur Musun?’; ve son olarak ‘Size Anne Diyebilir miyim?’ adla-

ryla yap boza dönüşen bizim hayatlarımız oldu belki de.

Amacımız tek tek programları hatırlatmak değil tabii ki. Ancak merakla, bir dönem Amerikan dizilerini izlediğimiz gibi, büyük bir hırsla tükettiğimiz bu programların ne tür yaralar açabileceği üzerinde kafa yormakta yarar var.

Kadınlık Rollerini Yeniden Üretiliyor

Küçük bir evlilik denemesi şeklinde işleyen programda, kadına toplumun biçtiği “itaatkar eş, hamarat ev kadını” rolleri benimsetilmeye çalışılıyor. Toplumda istenmeyen, kadın dayanışmasını zedeleyen gelin-kaynana sendromunu yeniden üreten bu programlar, kaynanayı ‘ezen’, gelini ‘ezilen’ konumuna getiriyor; kadının ‘seçilen’, erkeğin ‘seçen’ pozisyonunu meşrulaştırarak daha işin başında ataerkil düzenin ağlarını yeniden örüyor.

Tek Çare Evlenerek Kurtulmak mı?

Bir başka program türü de ‘Kadının Sesi’, ‘Sizin Sesiniz’ adıyla çıkan ve hayattan darbe yemiş kadınların çıkıp yardım istediği, başka çaresi kalmadığı için evlenecek hayırlı bir koca aradığı dertleşme programları. Hükümetlerin bu sorunlara duyarsızlığından, eksik uygulamalarından kaynaklanan ve medyanın bu açıktan yararlanmasıyla ortaya çıkan bu programlarda da kadınlara ‘bağımsız olmaya çalışmanın’ tehlikeleri hatırlatılıyor; başında erkek olmayan kadınların ne kadar çaresiz olduğu gösteriliyor vs.

Dayak yiyen, şiddete uğrayan kadınların sığınabileceği or-

taamlar yaratılmadığı sürece de bu programlara talep devam edecektir. Bunu gören kanalların davetkar tutumuyla da kadınlar kendilerinin ve yaşamlarının nesneleştirilmesine alet olmaya devam edecektir.

Reklamlar Farklı mı?

Bir diğer sorunlu alan reklamlarda kadının yansıtılma şekli. Kadınların ‘ev kadınlığı’ rollerini abartan birçok reklamı siz de izlemişsinizdir. Örneğin birinde, kadın elinde temizlik beziyle ortalıkta dolaşiyor, masada yemek yiyen çocuklar annelerinin temizlik becerisini ölçmek üzere yediklerini sağa sola saçmaya başlıyorlar. Ve kullandığı kağıt havlu sayesinde uçarak kirleri anında yok eden “süper kadın” ortalığı tertemiz yapıyor.

Bir başka reklamda da, yine üstün nitelikli elektrikli süpürgeyle köşe bucak her yeri dolaşan kadın, gazete okuyan eşinin ensesine dökülmüş kepekleri yok ediyor.

Daha birçok örnek sayılabilir. Ancak tüm bu programların ve reklamların ortak bir işlevi var: Düzenin devamını sağlamak. Evlilik yarışlarıyla, reklamlarıyla, dizileriyle, kadın programlarıyla kadına anne ve eş rolünü hatırlatan televizyon, bu sayede ürünün satabileceği kitleyi de yeniden yaratabiliyor. Bizim elimizde buna karşı çıkacak bir araç henüz yok. Medyanın bu etkisine direnmeye belki çevremizden başlamak gerekiyor. Çocuklarımızı ayrımcılığa duyarlı bir şekilde yetiştirmek, yanışımızdaki erkekleri bu konuda uyarmak bizim elimizde. ✕

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde kadınlar

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin kadınlar açısından ne tür değişikliklere yol açacağını, ne tür kazançlar ve kayıplar yaşayacağımızı ölçüp, biçmek zorundayız. Konuyu uzmanına danışalım dedik... Prof. Dr. Fatmagül Berktaş entegrasyon sürecinin kadınlara çalışma yaşamı alanında da kazanımlar getireceğini söylüyor.

Necia Akgökçe

17 Aralık'ta Avrupa Birliği Konseyi'nin Türkiye'yle üyelik müzakerelerinin başlaması için tarih vermesiyle birlikte uyum sürecinde kimin ne yapacağı, bu sürecin toplumun farklı kesimlerine nasıl yansıtacağı tartışmaları tekrar ivme kazandı. Sendikamız Petrol-İş, 11-12 Ekim 2004 tarihinde yapılan Başkanlar Kurulu Toplantısı'nda önümüzdeki günlerde Türkiye'nin iç ve dış politikalarının ana eksenine haline gelecek Avrupa Birliği (AB) hedefinin sadece sermayenin taleplerine uygun bir yapılanma olarak kalmaması gerektiğini tespitini yaptıktan sonra, AB sosyal kriterlerini göznetmeden uyum yasalarını imzalayan hükümete karşı bu alanda mücadele verileceğini vurgulamıştı...

Petrol-İş Kadın dergisi olarak AB nedir; uyum süreci sosyal politikalar ve kadınlar açısından ne anlama geliyor? sorularının cevabı bizim açımızdan da önemliydi. Bunlara cevap bulmak için İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fatmagül Berktaş'la bir söyleşi gerçekleştirdik. Geçtiğimiz aylarda yayımlanan "Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu ve Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar" isimli kitabın da editörlüğünü üstlenen Fatmagül Berktaş'la yaptığımız bu söyleşide, süreci bir kadın olarak nasıl yaşayacağımıza dair önemli saptamalar var. Hocamız **Fatmagül Berktaş**'a bırakıyoruz sözü...

Avrupa Birliği fikrinin temelinde ne yatıyor?

Avrupa Birliği (AB) tahayyülü çok gerilere dayanıyor. Bunu, Avrupa içinde de çok farklı biçimlerde algılayanlar var. Fakat önemli olan bu birlik tahayyülünü, insanların bir bilinç sorunu olarak mı yoksa bir kimlik sorunu olarak mı algılıyor olmasıdır. Bir kimlik sorunu olarak algıladığınız zaman, bir kültürel kimlik anlamına geliyor ki; o da esas olarak Hristiyan kültürel kimliğidir. Bu algılama biçimi son derece statiktir ve AB idealine de hiç uymaz. AB'yi bir bilinç olarak almak gerekir. Bir bilinç olarak ele aldığımızda içeriğini daha adil, daha eşitlikçi, daha barışçı, daha özgürlükçü bir dünya olarak doldurmanız mümkün. Bu takdirde, yalnız AB'ye dahil olmaya çalışan bizim gibi çevre ülkeleri açısından değil, bizzat AB'nin merkezindeki toplumlar açısından da ulaşılmaması gereken bir hedef, bir uygarlık projesi haline gelir. Bu, böyle ele alınca entegrasyon süreci, hem kendini hem de başkalarını değiştirmek olarak algılanır. Bence tartışma bu noktada cereyan ediyor. Bu konuda AB'deki toplumlar da en az bizim kadar tutucu davranabiliyor.

Pratik olarak bakıldığında Avrupa'daki kaygılar neler?

Karşılıklı birçok kaygı var. Avrupa kimliğini Hristiyanlık üzerinde inşa ettiği zaman kendini çok dar bir biçimde tanımlamış oluyor ve onu açmak başka kültürleri, başka kimlikleri, başka değerleri içine almak istemiyor. Bu tutuculuk, birliğe dahil olmak isteyen toplumlar açısından da geçerli. AB'yi bir gelecek projesi, bilinçli bir proje olarak kavradığınız zaman, değişim işin içine giriyor. Her alanda, herkes için değişim, bu Avrupa'daki insanlar için de Türkiye'deki insanlar için de korkutucu bir şey.

Türkiye'de de Avrupa'nın içinde de entegrasyona soldan karşı olan kesimler, son derece muhafazakar dolayısıyla sağcı bir tutum sergiliyorlar. Değişime karşı çıkıyorlar, statükoyu savunuyorlar. Bu özellikle Türkiye'de kavram kargaşasına yol açıyor. Solculuk adı altında müthiş bir muhafazakarlıkla karşı karşıyayız aslında.

AB aynı zamanda iktisadi bir birlik. Neo liberalizmi savunduğu, sosyal politikaları görmezden geldiği için eleştirenler var...

AB esasında ABD'ye nazaran sosyal refah politikalarını çok daha fazla uygulayan bir yapı. Geleneksel olarak Avrupa zaten sosyal refah yanlısıdır... Sosyal demokrasi biliyorsunuz Avrupa kökenlidir... AB içinde neo liberalizmi savunanlar da var ama esas akım daha fazla sosyal refah önlemlerinden yana olmaktır... Biz zaten AB'nin gümrük birliğine girdik, her türlü ekonomik işbirliğine "evet" dedik, o konularda kimse sesini çıkarmadı. Ne zaman siyasal katılım söz konusu oldu ki; bu aynı zamanda özgürlükler demektir, temel hak ve hürriyetlerin korunması demektir, o zaman sağdan da soldan da pek çok kesim ayağa kalktı. Bu otoriter, hatta totaliter bir refleksi. Bizim otoriter kafalarımız, kişiliklerimiz siyasal liberalizmi istemiyor. İçeride kapanarak yaşamak istiyorlar. Çünkü bu takdirde kendi çöplüğünüzde siz daha kolay horoz olabilirsiniz. Oysa dışarıya açıldığınız vakit, bir takım evrensel ölçütlere uymanız, kendinizi eğitmeniz, kavramsal çerçevenizi yeniden oluşturmanız gerekiyor; bunlar zor şeyler...

Ezberin bozulmasına ilişkin bir şey mi?

Hayır sadece o değil. Onlar varolanı sürdürmek istiyorlar. Çünkü varolan konusunda bir takım yerleşmiş çıkarları var. Bu çıkarlar, maddi çıkarlar olmak zorunda değil. Uzun zamandır Türkiye'yi yöneten bir elit var. Hem

bürokrasi hem siyaset hem muhalefet içinde yerleşen bu elit, konumlarını kaybetmek istemiyor ve daha çoğulcu bir toplum görmek istemiyor. Modernleşmeyi de kendi ellerinde tuttuklarını düşünüyorlar, modernliğin sahibi onlar, laikliğin sahibi onlar, aydınlanmanın sahibi onlar. Türkiye daha çoğulcu bir toplum haline geliyor. Buna karşı da bir tepki var. Bir nevi çıkar savunması yani.

Bir süredir Avrupa'daki muhalif güçler birliğin sosyal politikaları, kadın haklarını içine alarak genişlemesi için uğraşıyorlar... Orada da bir mücadele var değil mi?

AB yekpare, içinde tartışma olmayan monolitik bir yapı olarak kavranılıyor. Oysa, Türkiye öyle olmadığı gibi Avrupa da öyle değil. AB onlarca ulus devleti ve birçok farklı akımı içinde barındırıyor. Özellikle iktisadi ve sosyal politikalar konusunda bir tartışma ve mücadele söz konusu. O mücadelede sizin hangi tarafı dikkate alacağınız, hangi tarafla işbirliği yapacağınız çok önemli. Muhalliflere emekten yana olanlara yakışan tutum, bu noktada kendi öncelikleri, kendi politikaları konusunda netleşmek ve bunlar çerçevesinde AB içindeki sosyal refah önlemlerinden yana olan kesimlerle birleşmektir.

AB süreci kadınlar açısından ne ifade ediyor?

Bu süreç kadınlar açısından çok önemli. Türkiye'de kadınlar konumları gereği

Topluluk Sosyal Şartı'nda kadın erkek eşitliği

1989 tarihinde İngiltere dışında 11 üye ülke tarafından Topluluk Sosyal Şartı imzalandı. Topluluk Sosyal şartında 12 temel madde vardı... Bu temel haklardan 7.'si kadınlara ilişkindi.

Erkek ve Kadınlara Eşit İşlem Yapılması Hakkı: Eşit değerdeki iş için eşit ücret hakkı. Meslek, sosyal koruma, eğitim, mesleki eğitim ve kariyer fırsatlarına erişimde eşitlik...

en dinamik güçlerden biridir. Değişimden yanalar, çünkü değişim onların çıkarına. Şu andaki statüko kadınlar açısından yerleşik çıkar anlamına gelmiyor. Yapılan anketlerde kadınların büyük çoğunluğunun AB'den yana olduğu görülüyor. Bu, kesinlikle bilgisizlikten ileri gelmiyor. Kadınlar içeriği tam olarak bilmeseler de bu sürecin bir değişim getireceğini ve değişimin onların yararına olacağını farkındalar...

Kadın-erkek eşitliği konusunda AB kadınlara ne sunuyor?

Günümüzde AB'nin politikası basit eşitlik anlayışının çok ötesinde, cinsiyet eşitliğinin her alanda kararlara, politikalara ve uygulamalara en başından itibaren dahil edilmesi yönündedir. Bu, "ve kadınlar" diye eklemeler yapılarak kadınların varolan duruma eklenmesi değil, bizzat merkezi politikaların eşitlikçi bir yaklaşımla dönüştürülmesi anlamına gelir. Yani tek tek olguları düzeltmek yerine, eşitsizlik ve kadınlar için dezavantaj yaratan sistemlerin ve yapıların değiştirilmesi gerekir. Türkiye bir aday ülke olarak, tıpkı diğer üye ülkelerde olduğu gibi AB'nin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını ve mevzuatını benimsemekle yükümlüdür.

Bizde de uyum yasaları çerçevesinde kadın örgütlerinin çabalarıyla bir takım yasal değişiklikler oldu. Bunlar yeterli mi?

Medeni Kanun değişikliği örneğin çok önemli bir kazanımdı. Ama bütün bunlar bir süreç içinde ivme kazandı,

Çalışma yaşamı ve ücret koşulları

Nice'de Aralık 2000 tarihinde, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon tarafından ilan edilen Avrupa Birliği Temel Şartı, temel hak ve özgürlüklerle ilgili düzenlemeleri içeriyor, sosyal haklara da ayrıntılı bir biçimde yer veriyor. Şartta iş yaşamında kadın- erkek eşitliğine dair de hükümler bulunuyor.

Madde 23- Erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlik

Erkek ve kadınlar arasındaki eşitlik, istihdam çalışma ve ücret koşullarını içerecek şekilde tüm alanlarda sağlanmalıdır.

Madde 33- Aile ve meslek yaşamı

1- Aile, yasal, ekonomik ve sosyal korumadan yararlanır.

2- Aile ve meslek yaşamının bağdaştırılması için herkes, analıkla bağlantılı bir nedenle işten çıkarmaya karşı korunma hakkına ve bir çocuğun doğumu veya evlat edinilmesinden sonra ücretli analık ve ebeveyn izni alma hakkına sahiptir.

hız kazandı. Türkiye'deki kadınlar 100 yıldır bunlar için mücadele ediyorlardı. AB süreci bunları hızlandırdı. AB'ye bundan sonraki entegrasyon sürecinde esas olarak ekonomik alanda, çalışma yaşamı alanında kadınlar için önemli kazanımların olacağını düşünüyorum.

Ne tür kazanımlar, biraz açabilir misiniz?

Tarımda ücretsiz aile işçisi olan kadınlar Türkiye'de çalışan kadınların yüzde 70'inden fazlasını oluşturuyor. Bu çalışma koşullara bağlanacak ve onların konumları değişecek. Çalışan kadınlar açısından da yasalardaki ayrımcılıklar ayıklanacak, bunun elbette pratiğe yansımaları olacak... Bu noktada kadınlara, sendikalara, sendikalar içinde bulunan kadınlara önemli görevler düşüyor. Sendikalar değişime açık olmalı, ayrımcılığa karşı bilinç oluşturmalıdır.

Sendikaların kadın birimlerinin çalışma yapısı, bunu sendika kurullarına getirmeleri lazım. Ama bunları yapmak için de konuyu çok iyi bilmeleri ve geri adım atmamaları gerekiyor. AB müktesebatının Türkiye'deki sendika yasalarına, iş yaşamındaki uygulamalara aktarılmasını güvence altına almak için sendikalar müdahil olmalıdır.

AB sürecinde sosyal politikalar oluşturulurken, bu politikaların emekten ve çalışan kadınlardan yana şekillenmesi için sendikalar neler yapmalı?

Sosyal politikalarla kadın politikalarının ayrı şeyler olmadığını unutmamak gerekiyor. Bu ikisinin bir bütün olarak ele alınması lazım. Sosyal politikalar, daha zayıf konumda olanlar için bir takım olumlu önlemlerin alınmasını hedeflediği için olumlu eylem demektir. Sosyal politikalar oluşturulurken kadınlar, en başta ele alınması gereken kesimlerdir. Yani kadın politikası bir yerde, sosyal politika bir yerde değildir. Sendikalar sosyal politikalar oluşturulurken emekçilerin lehine bir şeyler elde etmek istiyorlarsa, sürece kadınların haklarından başlamaları lazım. Böyle yaptıkları zaman çok daha sağlam bir yerden hareket etmiş, siyaseten de doğru bir şekilde, en alttakiden, en zayıf konumda olandan başlamış olurlar. Bu toplum açısından da önemli çünkü toplumun demokratikleşmesi cinsiyet eşitliğinden geçiyor...

Kadını istihdama katma konusunda AB'ye yeni üye ülkelerin ne tür deneyimleri var, bunlar olumlu mu?

Yeni giren ülkelerde İspanya, Yunanistan ve Portekiz’de olumlu deneyimler var. Bizim araştırmada farkettiğimiz bir şey de AB’ye giriş sürecinin bu alanda kadınlar açısından önemli kazanımlar getiriyor olmasıydı. Kadınlar açısından istihdam çok geri bir durumda, o nedenle küçük bir ilerleme bile ilerme sayılabiliyor. Bir süredir AB’nin önlemleri ekonomik ve istihdam politikaları alanında devam ediyordu. Avrupa’daki kadın örgütleri bunun hayatın tüm alanlarına yayılması konusunda bastırıyorlar. Ama bu önlemler Türkiye açısından özellikle önem taşıyor çünkü çalışma hayatında kadınlar çok geri bir durumda.

Kadın hareketi içinden de AB’ye eleştiriler yöneltiliyor, bunların arasında AB Kadın Lobisi başı çekiyor, ne diyor onlar?

AB kadın lobisinin eleştirilerinden biri, AB müktesebatının bütün ülkelerde kadınlar açısından uygulanmasını dikkate almak ve hızlandırmak, bunun yeteri kadar hızlı olamadığından yakınıyorlar. Ve bu konuda bastırıyorlar. Onların kadın istihdamı konusunda da eleştirileri var. AB’nin kendi kurumlarında bile kadın istihdamının çok düşük olduğunu öne sürüyorlar. Eşitlik politikaları orada da tam anlamıyla uygulanmıyor ama bu, elbette mücadele meselesidir. Hem kadınlar, hem muhalifler bu konuda bastırıyorlar. Ama istenilenlerin gerçekleşmesi mücadele ve pazarlık gücüne bağlı.

AB sürecinde Türkiye’deki kadın hareketi de onlarla işbirliği içinde olmalıdır.

Son 20 yılda Türkiye’deki kadın hareketi hukuk alanında yoğunlaştı ve çok önemli kazanımlar elde edildi. Ama artık burada ekonomiye, çalışma yaşamına, ekonomik yaşamda kadınların haklarına yönelmeleri lazım. Bunun için de esas olarak kadınların donanımı, örgütlü olmaları gerekiyor.

Petrol-İş Sendikası bir örgütlenme seferberliği başlattı ve sendikamız AB sosyal kriterlerinin yaşama geçirilmesi gerektiğini savunuyor, bu çerçevede kadınlarla yönelik ne tür çalışmalar olabilir sizce?

AB entegrasyon süreci ve Petrol-İş’teki bu örgütlenme süreci gerçekten de eşitlik politikaları açısından çok önemli bir fırsat. Bu noktada eşitliği bütün politikalara dahil etme, cinsiyet eşitliğini merkez politikalarının içine alma yaklaşımı özellikle önem kazanıyor. Her alana, her konuya bu perspektiften bakılmalı bence. Merkez politikalarına eşitliği dahil etmek demek, aynı zamanda kadınlar ve geride olanlar açısından olumlu önemler almak demektir. Kadınlar sendikaların en altta olanlarıdır. Sendikal politikalar açısından da en alttakilerden başlamak ve onlar için olumlu eylem politikaları geliştirmek önemli bence. Bu, aynı zamanda bir sosyal politika uygulamasıdır.

Cinsiyet politikalarının merkez politikalarına dahil edilmesinde eğitim önemli bir rol oynuyor sanıyorum?

Evet, hem erkeklere hem kadınlara yönelik eğitim verilmelidir. Sendikalarda kadın haklarına yönelik eğitim yapılmalı ama bu eğitim sadece kadınlara yönelik olmamalı, erkeklere de yönelik olmalıdır. İsveç’te bürokraside toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin duyarlılığı arttırmak konusunda, yıllardır kurslar ve seminerler veriliyor. Buna başbakan dan en alttaki memura kadar herkes katılıyor. Ben geçtiğimiz yıllarda bir Avrupa Konseyi toplantısına gitmiştim. O sırada Mona Sahlin Başbakan yardımcısıydı, toplantıya o başkanlık ediyordu ama normal olarak başbakanın gelmesi gerekiyordu... Başbakan adına özür dileyerek “Başbakanımız şu anda cinsiyet eşitliği kursunda, onu bırakması mümkün olmadı, onun yerine ben geldim” dedi. Her yerde, her alanda toplumsal

cinsiyet eşitliği duyarlılığı kursları yapmak lazım. Bu konuda herkesin özellikle de erkeklerin bilincini yükseltmek gerekiyor. Sendikaların merkezi eğitim programları içine cinsiyet eğitimi de koymaları ve yönetici erkeklerin de buna katılmasını zorunlu tutmaları gerekiyor. Çünkü bana sorarsanız kadın sorunu esas olarak erkek sorundur, erkeklerin yarattığı bir sorundur. ♀

Kadınlar için eylem planı

Avrupa Kadın Lobisi (EWL) genişleme sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi için ilgili tüm aktörler tarafından dikkate alınması gereken altı eylem alanı belirledi. Bunlar:

1. Toplumsal cinsiyet eşitliğini merkez politikalara dahil etme yaklaşımının güçlendirilmesi ve adaylık sürecinde AB araçlarının bu konuda kullanılması.
2. Cinsiyet eşitliğine ilişkin AB müktesebatının tam olarak uygulanmasının güvence altına alınması .
3. Kadınlara yönelik şiddete karşı mücadele.
4. Ekonomide kadınların durumunun güçlendirilmesi.
5. Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının artırılması.
6. Üyelik sürecinde kadın sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi.

ÇALIŞMAK ÖZGÜRLÜKTÜR

Tülin ve Fidan Diyarbakır'a 12 kilometre uzaklıkta, Silvan yolu üzerinde N.V Turkse Perenco'da çalışan Petrol-İş üyesi iki arkadaşımız... Onlarla evli ve bekâr kadın olma hallerini, sendikalı olmayı, Diyarbakır'da kadın olmayı konuştuk... Hikâyeleri, bizimkilere ve sizinkilere çok benziyordu...

Necle Akgökçe - Selgin Zırlı

Batman'a gitmişken Diyarbakır'a uğramadan olmazdı... Seyahatimizin ikinci günü dönüşümüze iki saat kala, uçağı kaçırdık, kaçırmadık telaşı içinde Turkse Perenco'da çalışan kadın arkadaşlarımızla görüştük... Şehir dışında oldukları için terkedilmişlik duygusu yaşayan arkadaşlarımız bizleri görünce çok sevindiler... Çay içtik, onlar ara ara telefonlara baktılar, sohbet ettik... Biraz dağınıktık ama yine de hoş bir sohbet oldu...

Kendinizi tanıtır mısınız, işle aranız nasıl, çalışmaktan memnun musunuz?

Ben Tülin Arıcan, 12 yıldır çalışıyorum. Evliyim, bir kız, bir erkek iki çocuğum var. Hem ev hem çocuklar hem iş hayatını birlikte götürüyorum. Daha önce muhasebe elemanı olarak çalışıyordum, şu anda ise sekreterlik yapıyorum. Çalışma hayatının tabii ki zorlukları var. Ama kendi ek-

meğimi kendim kazanıyorum, paramı daha özgür harcıyorum, istediğimi yapıyorum dolayısıyla çalışmaktan memnunum.

Çocuklara kim bakıyor?

Gündüz bakımımız var, o bakıyor.

Ev işlerini nasıl hallediyorsunuz, eşiniz yardımcı oluyor mu?

Eşim hiç yardımcı olmuyor... Doğu erkekleri malum, ev işlerinde pek yardımcı olmazlar. Çocuklara gelen bakıcı ufak tefek işlerde yardımcı oluyor ama temel işleri yemek de dahil olmak üzere ben yapıyorum.

Sendikayla aranız nasıl?

Sendika ile ilişkimiz erkek arkadaşlarımız kadar iyi değil. Bu durum sayıca az olmamızdan kaynaklanıyor sanıyorum. Fakat temsilci arkadaşlarımız bir sorunumuz olduğu zaman hemen hallediyorlar sağ olsunlar.

Sendikal çalışmalara daha aktif olarak katılmak ister misiniz?

Hayır, istemem. Sendikal faaliyete girdiğinizde herkesi memnun etmek zorundasınız, bu ise kolay bir iş değil. Ayrıca sendikacılığın özünü bilmek lazım, bir problemle karşılaştığınız zaman onu acilen çözebilme refleksine sahip olmalısınız. Sendikacı olmak, biraz ön planda olmayı gerektiren bir şey. Ben ise ön planda olmayı pek sevmiyorum.

Siz kendinizi tanıtır mısınız, kaç yıldır çalışıyorsunuz. Çalışma hayatından memnun musunuz?

İsmim Fidan Baysal. Yedi yıldır bu şirkette çalışıyorum. Bekârım... Şu anda santralde görevliyim.

Çalışmaktan memnunum... Ama kadın olarak burada çok eziliyoruz, bunu söyleyebilirim.

Tülin Arıcan

Sendika ile ilişkileriniz nasıl?

İyi, sendikadan çok memnunuz. Özellikle son dönemlerde bayağı gelişme var. Bana göre sendikamız başarılı bir sendika.

Çalışmayı seviyor musunuz, hayatında ne tür değişiklikler oluyor çalışan kadının?

Tabii ki seviyorum. Çalışmak özgürlüktür. Ayakta durabilmek için yaşamı devam ettirmek için çalışmak bence bir araç. Elim ayağım tutana kadar çalışmayı düşünüyorum. Yeter ki emeğimin karşılığını alayım.

Kazandığınız parayı kendiniz mi harcıyorsunuz?

Ben Diyarbakır'da ev tuttum tek başıma kalıyorum. Aldığım para ancak kendime yetiyor... Dolayısıyla aileme yardım edemiyorum.

Kadın olarak bu toplumda yaşamak nasıl bir şey, baskı hissediyor musunuz, memnun musunuz?

Tülin: Ben kadın olarak pek baskı hissetmiyorum. Erkeklerle aynı haklara sahip olduğumu düşünüyorum.

İstedığınız zaman sokağa çıkıp, istediğiniz gibi gezip dolaşabiliyor musunuz peki?

Tabii ki bu konularda bir eksiklik var... Erkek gibi kapıyı çekip gidemiyorsunuz günün her saatinde. Ama Batı'da da bu böyle sanıyorum kadınlar için...

Doğu, Batı ayrımı yapmaksızın sormuştum, genel olarak Türkiye'den bahsediyorum.

Fidan: Ama Ankara'da İstanbul'da biraz daha rahat davranabilirsiniz. Burada Diyarbakır'da istediğiniz zaman dışarı çıkamazsınız, daha dikkatli olmak zorundasınız... Bence öyle.

Tülin: Çevreye biraz dikkat etmek gerekiyor elbette. Gece 12'de niye dışarı çıkayım ki.

İstemez misiniz, yoksa zorunlu olduğunuz için mi yapıyorsunuz?

Tülin: Güvenlik sorunu var. Güvenli olsa tabii ki isterim. Biraz da alıştık herhalde, doğduğumuzdan beri ev içlerinde yaşıyoruz. Bazı şeylerin değişebileceğini düşünmüyorum böyle gidecek herhalde.

Dışarıda çalışıyorsunuz, ev işlerini yapıyorsunuz, sonra çocuklar var, ev işlerinde eşinizin yardımcı olmamasından rahatsız oluyor musunuz?

Oluyorum elbette. Zaman zaman tartışıyoruz. Ama değiştiremiyorum. Kabullen-dim. Bazen çok yorgun oluyorum. O zaman eşimin ev işlerine yardımcı olmasını çok arzu ediyorum. Fakat zorla güzellik olmaz, biliyorsunuz.

Oğlunuzu nasıl yetiştiriyorsunuz, ona ev işleri yaptırıyor musunuz?

Evet, ev işleri yaptırıyorum. Bana da eşine de yardımcı olsun isterim. Bir erkek kardeşim var. Annem çalıştığı için erkek kardeşim, ütü, yemek, temizlik konularında anneme hep yardımcı olurdu. Şimdi eşine de yardım ediyor. Erkeklerin eşlerine yardım etmemelerinin kökenleri, yetiştirilme tarzında yatıyor... Anneler erkek çocuğunu küçük yaşlarda iş yapmaya alıştırmalı. Oğlum, şimdilik kızdan daha becerikli gibi görünüyor.

Fidan: Yaşadığımız çevre de önemli... Sen alıştırsın dışarıdan bir erkek arkadaş gelir, niçin iş yapıyorsun, diye onu eleştirir. Bu durumda çocuk bocalar... Örneğin benim kardeşim burada hiç iş yapmazdı. Şimdi Avrupa'da bulaşık da yıkıyor, evi de süpürüyor, yerleri de siliyor, yemek de yapıyor. Geçenlerde bizden yemek tarifi istedi. Toplum insanı çok etkiliyor.

Siz peki kadın olarak yaşamının zorluk ya da kolaylıkları hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ben bekârim. Pek laf söz olura da bakmıyorum... İstedğim zaman dışarı çıkıyorum. Köyde bile yaşasam acil durumlarda çıkarım. Ben biraz özgürlüğüme düşkünüm. Evde en büyük benim, problem çözmeye, sorumluluk almaya çok yatkınım... Dışarıda da kendi sorumluluğumu kendim alıyorum üzerime...

Gece yarısı sokağa çıktığınızda herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmadınız mı hiç?

Karşılaştım elbette. Laf atıyorlar ben de cevap veriyorum. Adam kaçıyor, vazgeçiyor. Pasif kalmam hiç. Ama kapkaç, ölüm korkusu vs. nedeniyle arabasız çıkamıyo-

ruz, bu da yalnızca kadınlara özgü değil herkese ait bir sorun...

Bekârsınız, evlenmeyi düşünüyor musunuz?

Ben bir yabancıyla evlenmeyi düşünüyorum.

İlginç, neden?

Onların kafası bana daha fazla uyuyor. Daha az baskıcı oluyorlar. Kadınlara karşı daha saygılılar. Yemek yapıyorlar, bulaşık yıkıyorlar... Her şeyi kadınlardan beklemiyorlar. Ayağa kalkıyorsun, sandalyeni çekiyorlar. Burada da yapan var ama biraz samimi olduktan sonra langur lungur konuşmaya, hot, zot yapmaya başlıyorlar.

Biraz da sendikayla olan ilişkileriniz üzerine konuşalım. Sendikadan memnun musunuz, sendikal faaliyetlere katılmak istiyor musunuz, sendikal eğitim almak ister misiniz?

Ben her şeyden önce ekonomik şartlarımda bir iyileştirme olması gerektiğine inanıyorum. Ama sendikal faaliyetlere daha fazla katılmak için benim karnımın tok olması lazım.

Bir şeylerin değişmesi galiba biraz da bizim iş içinde yer almamıza bağlı, siz sendikal faaliyet içinde yer alır mısınız diye soralım o halde?

Şimdi değil. İleride evet. Şu anda ailemle de ilgili sorumluluklarım olduğu için pek zamanım yok. Düşünüyorum ileride inşallah olur.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Tülin: Bizi unutmamanız. Sürekli böyle gelin. Konuşalım, dertleşelim. Gelmeniz bize büyük destek oldu.

Fidan: Evet, birileri bizi hatırladı diye mutlu olduk. ♀

Fidan Baysal

Şu andaki hedefi, bilgisayar öğrenmek

İlkokulu köyde bitirdi. 16'sında evlendi, 17 yaşında çocuk sahibi oldu... Çalışmayı, öğrenmeyi, mutlu olmayı, bir de gülmeyi seviyor... Petrol-İş Genel Merkezi'nden bir kadın hikâyesi ile karşınızdayız bu kez...

Necle Akgökçe

Her zaman gülen yüzü ve telaşı, işseverliği ile dikkatimi çekti Fehime Hanım. Zor yaşam koşullarına rağmen umudunu ve gülümsemesini hep muhafaza eden böyle insanlar, Orhan Kemal'in hikâyelerinde olur. Artık emekçi kesimlerin yaşam öyküsünü anlamlı bulan yazarlar yok... Çok yazık...

Genel Merkez'de kat temizliği yapıyor. Açılması zor olan bir pencere vardı bizim odada, tüm camları silmiş ona karşı nasıl bir formül geliştireceğini bilememişti... Ve bir gün geldi "tamam" dedi. "Bunun nasıl açılacağını, geçen gün düşündüm buldum".

Denemeye koyuldu formülünü... Zor işti ama sildi, pırıl pırıl etti camı. Yüzünde başarmanın verdiği kocaman gülümseme ile terk etti odayı... Bizim hikâyelerimizin ele alındığı bu sayfalarımıza Fehime Hanım'dan daha iyi

konuk olabilir miydi?

Kastamonu Azıdavay'da doğmuş, Fehime Arkan. Şu anda 34 yaşında. Köyde ilkokulu bitirdikten sonra İstanbul'a halasının yanına gelmiş... Bu İstanbul yolculuğu yaşamının akışını değiştirmiş Fehime'nin. Çamlıca'da bulunan halasının evinde bir süre oturmuş, ona yardım etmiş. Halasını ziyarete gelen şimdiki kaynanası onu görmüş, beğenmiş. İçinden "bu kız büyük olsa oğluma alırdım" diye geçirmiş... Fehime'nin bu niyetten haberi yokmuş tabii...

Sonra... Sonra... Oğul askere gitmiş dönmüş, bu arada Fehime biraz serpilmiş, gelip istemişler onu, 16 yaşında evlenmiş, 17 yaşında oğlunu kucağına almış... Çocuğu büyütürken kayınvalidesinin büyük yardımı olmuş... Şimdi hasta olan kayınvalidesini seviyor. "İyi anlaşıyoruz. 18 yıldır birlikteyiz..." diyor. Yani gerçek hayatta yok öyle

her zaman amansız kaynana gelin kavgaları...

Çocuk üçüncü sınıfa geldiğinde bir kişinin aldığı ücretle geçinemez olmuşlar.

"Yaşam şartları ağırlaşınca. İş aramaya koyuldum. Sendikada çay ocağında çalışan Fatoş Hanım benim amcamın kızı olur. Bana bir tanıdık vasıtasıyla bir avukatın yanında iş buldu..." Orada telefonlara bakmış, randevuları ayarlamış...

Hayatından memnunmuş ama çok sürmemiş bu mutluluk hali... Büro kapanmış ve tekrar iş aramaya başlamış... Bu kez bir diş hekiminin yanında iş bulmuş...

İşe zorunluluktan başlamış, fakat çalışmayı çok seviyor. Yeni yeni insanlarla tanışma, farklı ortamlara girme olanağı sağlıyor iş yaşamı, diyor...

Öğrenmeyi seviyorum

Sonolarak Petrol-İş Sendikası'na düşmüş yolu. İşinden ve işyerinden çok memnun... "Ortam çok sıcak... İnsanlar, kültürlü ve vericiler" diyor...

Öğrenmeyi seviyor... Oğlu şu anda 16 yaşında ve Anadolu Lisesi'ne gidiyor...

İngilizce ve Almanca biliyor diye övünüyor, onu sonuna kadar okutmaya kararlı... Oğlu da yüzünü kara çıkarmamış. Çok güzel okuyor.

Ücretini peki kendi istediği gibi kullanabiliyor mu? Hayır genellikle eve, özellikle de oğluna harcıyor... Oğlundan bahsederken gözleri parlıyor sevgiden. "En büyük sırdaşım oğlum... Ev işlerinde de bana yardım eder. Sofrayı, yatağını toplar... Babaannesinin yemeğini hazırlar, giydirir, kaldırır..."

En büyük isteği öğretmen olmuştuk ama maddi imkansızlıklar nedeniyle okutamamış babası onları... İşten eve gittiğinde ilk işi gazeteyi, didiklememiş... Çalışmış, çabalamış ehliyet almış... Şimdilerde bilgisayar öğrenmek istiyor... İmkânı olsa bilgisayar kursuna gidecek.

Güleçliğinin nedenini soruyorum... Yanıt hazır: "Mutlu olmayı seviyorum. Küçük şeyler beni mutlu ediyor... Biri bana selam verdiğinde, halimi hatırlımı sorduğunda çok mutlu olurum mesela..."

Ya kadın olmak? Bu halden memnun değil... "Kadın olarak bu toplumda yaşamak zor. Çünkü kadınları ikinci sınıf vatandaş olarak görüyorlar... Hiçbir şey istediğin gibi olmuyor. İstedikğin gibi dolaşamıyorsun bile..."

Bir açmaz var tabii hayatında... Tüm kadınların hayatında olduğu gibi... Ama biz onun engelleri aşacağından eminiz. ♀

Özelleştirme mağdurları için hükümetten çözüm önerisi:

YA İŞSİZLİK, YA İŞSİZLİK...

Özelleştirmeler son hızla devam ediyor. Özelleştirme mağdurlarına ilişkin düzenlemeler ise işçiler arasında ayrım yaptığı gibi çok sayıda işçinin mağduriyetine yol açıyor.

AV. SERAP ÖZDEMİR

Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

Anayasadaki mülkiyet hakkına, kamu yararına, çalışma ve sözleşme hürriyetine aykırı olmasına rağmen kamu malları, yok pahasına yerli ve yabancı şirketlere devredilerek özelleştiriliyor.

Ülkemizde 1986 yılında başlayan özelleştirmeler ile kamusal mülkiyet özel mülkiyete devrediliyor. Devletin ekonomide kapsadığı alan küçültülerek bu alanlar yerli ve yabancı sermayedarlara açılıyor.

Özelleştirilen kuruluşlar yok pahasına satılıyor. Özelleştirmenin en önemli gerekçelerinden biri, devlete gelir sağlamak olduğu halde uygulamada kar getiren kuruluşlar satılarak devletin geliri azaltılıyor.

Özelleştirilen işyerlerinde, daha düşük ücretle işçi almak ve işyerini sen-

dikasılaştırmak amacıyla derhal işçi kıyımına gidiliyor ve çok sayıda işçinin iş akdi feshediliyor.

Bu yazımızda olayın hukuksal boyutuna açıklık kazandırmak istiyoruz. Özelleştirilen işyerlerinde çalışanlar arasındaki farklı yasal düzenlemeler hak kaybına yol açmaktadır.

İşverenin tercihi işe almama

Özelleştirme programına alınan, özelleştirilen, faaliyeti durdurulan, küçültülen, kapatılan veya tasfiye edilen kuruluşlarda Emekli Sandığına tabi çalışanlar, kapsam dışı personel ve sözleşmeli personel, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilerek çalışmalarını kesintisiz sürdürüyorlar.

Bunlar dışında kapsam içi olarak çalışan işçiler ise, özel sektör tarafından iş akitleri feshedildiğinde sadece İş Yasası

hükümlerine göre işe iade davası açma hakkına sahip oluyorlar. Dava sonunda, işverenlerin işe almama yönünde tercih hakkı kullanmaları sonucu da işsiz kalıyorlar.

Çalışanlar arasında farklı uygulamanın kaldırılması için sendikaların baskısı sonucu 20.10.2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu Kararı da soruna çözüm getirmedi. Özelleştirme uygulamalarının neticesinde, iş akitleri kamu tarafından feshedilen veya özelleştirme sonrasında bu işyerinde çalışmaya devam eden ve özelleştirme tarihinden itibaren en geç altı ay içinde iş akitleri, özel sektör tarafından feshedilen, İş Kanunu hükümlerine tabi, daimi veya geçici işçilerden:

* Müracaat tarihi itibarıyla herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı almaya hak kazanamamış olanlar, “Geçici personel” statüsünde, bir mali yıl içinde on ay geçmeyecek şekilde bir kamu kuruluşunda istihdam edilebilecekler.

Bu Bakanlar Kurulu Kararı’nda işe alınacak işçi sayısı minimum sayıya indirilmiştir. İşyeri özelleştirildikten sonra altı ay içinde özel sektör tarafından iş akdi feshedilenler söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı’na göre geçici personel olarak bir kamu kuruluşunda istihdam edilebilecek, 6 aydan sonra iş akdi feshedilenlerin ise bir kamu kuruluşunda istihdam edilmesi mümkün olmayacak.

Bu düzenlemeler, adil olmayan, çalışanlar arasında ayrım yapan ve çok sayıda işçinin mağduriyetine yol açan düzenlemelerdir. ✎

Paranın kontrolü erkeklerin elinde

Vinay Bahl'den geçtiğimiz sayı bahsetmiştik... Amerika'dan gelip İstanbul'da yapılan I. Sınıf Çalışmaları Sempozyumu'na küreselleşen Hindistan'da işin düzensizleşmesi ve işgücünün kadınlashması üzerine tebliğ veren Bahl'le konuşmadan edemezdik... Onunla yaptığımız söyleşide sorunlarımızın ne kadar ortak olduğunu gördük.

Ebru Soytemel - Gökçe Çataloluk

Hindistan'da düzensiz işçiliğin kadınlar arasında yaygınlaştığını söylediniz. Kayıt dışı sektörde iş bulduklarında, işsiz kadınların hayatında bir değişiklik ortaya çıkıyor mu?

Evet, düzensiz işçilik yaygınlaştı. Yeni teknolojilerin bazı sektörlere girmesiyle birlikte, kadınların büyük bir bölümü

dışarıya itildi. Bu süreçte çok az ücret almalarına rağmen pek çok kadın işten çıkarıldı. Bu, kadınların yeniden işe girme ihtimali çok düşük. Çünkü yeni üretim örgütlenmesi vasıflı işçilik istiyor artık... Onların da hiçbir vasfı yok. Belli bölgelerde çok düşük ücret karşılığı

yapılan ev eksenli işlere yöneldiler. Bu kadınların "bir işim oldu, dünyam değişti" diyebileceği türden bir durum değil. Çok sayıda kadın kayıt dışı sektörde çalışıyor. Bu işler düşük ücretli, ev eksenli işler ve alt sözleşmelerle yürüyor. Benim göstermek istediğim kırılma bu. Ama tabii bunlar belli bir sınıftan olan kadınlar. Bu soruyu genel olarak bütün kadınlar için cevaplandıramam. Belli alanlara, bölgelere, sınıflara, endüstrilere bakmak gerekir. Yani bunun basit bir cevabı yok.

Tamam. Fakat daha önce hiç çalışmamış kadınlar açısından ev dışına çıkamamaları bile iş bulmuş olmak hiçbir şey değiştirmiyor mu?

Şunu inkâr edemem, daha önce hiç çalışmamış bir kadın, para kazanmaya başladığında hayatı biraz değişiyor. Pek çok kadın kendilerini daha güçlü hissediyor ama bütüne baktığımızda, çalışmanın her kesimden kadın için aynı etkiyi yarattığını söylemek zor... Bir kadın para kazandığında ve saygı kazandığında tabii ki hayatı değişir. Ama benim gündeme getirmek istediğim patriarkal baskının da aynı oranda artıyor olması...

Bu konuda son dönemlerde büyük bir çalışma yapıldı. Ucuz iş gücü kullanmak isteyen pek çok sanayi, kadınların geleneksel yaşam sürdükleri, kadınlar üzerindeki kontrol sisteminin güçlü olduğu bölgeleri ve oradaki kadınları seçiyorlar. Kadınlar ücret alıyorlar ama kontrol süreci eskisi gibi işlediğinden hiç bir şey değişmiyor. Bu yüzden ben onların iş dünyasına girdiklerini

söylemek noktasında şüpheliyim. Özel durumlara da bakmak lazım. Kadınların hayatı değişebilir ama bu bir zorunluluk değil.

Kadınların kayıt dışı sektörde işçileşmesinin toplumsal cinsiyet bilinci açısından önemi ne sizce, kadınlar bu süreçte kadın olarak ezilmelerinin farkına varabiliyorlar mı?

Pek çok insan kayıt dışı çalışmanın kadınlar açısından ne anlama geldiğini anlamaya çalışıyor. Bir genelleme yapmam. Ama örgütsüz olan bu sektörde pek çok öncü kadın bulunuyor. Kayıt dışı sektörde sendikalar içinde değil ama gündelik meselelerle nasıl başa çıkılacağı sorunu, etrafında örgütlenen kadınlar var. Dayak, tecavüz vs. konusunda önemli çalışmalar yürütüyorlar. Hayatın içindeki sorunlarla başa çıkma konusunda yükselen bir bilinç var. Ama çalışma sonucunda elde edilen paranın kontrolü de çok önemli. Bunu defalarca yazdım. Kadınlar çalışsalar da parayı kocaları alıyor. Burada patriarka çok kuvvetli. İşveren ev içlerindeki bu durumu kadınları kontrol altında tutmak için kullanıyor.

Ev eksenli çalışma genel olarak sendikal örgütlenme açısından tehdit olarak kabul ediliyor. Ama bir yandan da çoğunluğu kadın olan ev eksenli çalışanların bir biçimde örgütlenmesi gerekiyor, sendikalarla, ev eksenli çalışanlar arasındaki bu mesafe nasıl yakınlaştırılabilir?

Hindistan'da farklı bölgelerde ev eksenli çalışanları örgütleyen küçük küçük gruplar var. Şimdi "Ulusal Emek Merkezi" adı altında şemsiye bir örgütte bir araya gelmeye çalışıyorlar. Başka bir şemsiye örgüt de "Halk Hareketinin Ulusal Birliği"... Klasik çalışma biçimleri son dönemlerde kendisini esnek üretime bırakınca son dönemlerde sendikalar üye kaybına uğradılar. Üye kayıpları karşısında sendikalar, 'değişmemiz gerekiyor' diyerek kayıt dışı sektöre yöneldiler. Bu sektörde çalışan işçilere yardım edip, onlarla iletişim kurup, onları da üye yapalım demeye başladılar. Organize olmayan emek, sendikaların değişmesi için gerekli şartları yaratıyor. Yani bir birleşme olmak zorunda... Formülünü bilemem ama hayat bizi buna zorluyor. Şu sıralarda organize olmayan işgücü ile birlikte hareket etme fikri çok güçlü. Bir şemsiye altında birleştiklerinde gerçekten de büyük bir güç oluşturuyorlar.

Sivil toplum kuruluşlarının büyük bir bölümünün sistem içi olduğunu söylediniz. Hindistan'da ev eksenli kadınları örgütleyen SEWA'yı hangi kategoride değerlendirir-sunuz?

SEWA ev eksenli kadınların gündelik hayattaki sorunlarıyla başa çıkmak için kurdu. Burası sendikaların müdahale etmediği bir alandı çünkü. SEWA'nın evrimine baktığınızda gerçekten de yeni bir toplumsal hareket türü ile karşı

karşıya kaldığımızı görürüz. Bu anlamda onları takdir ediyorum. Kadınlar için pek çok şey yapıyorlar. Çok ilginç bir programları var ve kadınlar tarafından yönetiliyorlar. Bildiğimiz sendikalar gibi değil. Örgütlü oldukları için bir bürokrasileri var, fakat yine de hedefleri çok açık.

Hindistan'da bazı sivil toplum kuruluşları kendilerini bir toplumsal hareketin yerine ikame etmeye çalışıyorlar. Ben bunu eleştiriyorum. Evet, ev eksenli kadınlar çok yoksullar. Bu kadınlar çok yoksul olmalarına rağmen, bu hareket gerçek bir toplumsal hareketin alternatifi olamaz. SEWA bir noktaya kadar bu örgütlerden biraz farklıdır. Ama sivil toplum kuruluşlarının tamamı böyle değil. Birçok sivil toplum örgütü devlet veya büyük şirketler tarafından tansiyonu düşürmek için kuruluyor. Sivil toplum kuruluşları insanların gerçekliği kabul etmesini sağlıyor ve bence bu bir "karşı toplumsal" harekettir...

Hindistan'da kayıt dışı ekonominin gelişmesiyle kadına yönelik şiddetin arttığını söylediniz, bu konuda bir şeyler yapan kuruluşlar var mı?

Hindistan'da çok büyük bir feminist hareket var. Bu hareket bu konuda çalışıyor. Ama ne kadar başarılı olurlar bilemiyorum. Son dönemlerde eğitilmiş kadınlara yönelik şiddet de arttı. Bu kadınlar dışarı çıktığı ve özgür oldukları için erkeklerin tepkisini çekiyor. Hindistan'da bir kadın olarak sokakta yürüyemezsiniz, adamlar durup dururken gelip size çarparlar ve kimse bu konuda bir şeyler yapamaz. Bu, büyük şehirlerde de böyledir. Rahat rahat otobüse binemezsiniz, sizin dışarı çıkmanız erkeklerin kendilerini kötü hissetmesine neden olur. Diğer yandan yine son dönemlerde eğitilmiş, seçkin kadınlar da işlerini kaybetmeye başladılar. Onlar endüstrileşme yüzünden değil, kocaları yüzünden işlerini kaybediyorlar. Kocaları onları kontrol etmek istiyor. Çok özgür olduklarında kocaları onları kökten dinci akımlara doğru yönlendiriyor. Yani eğitim ve iş her zaman kadın ezilmesini azaltmıyor, hatta bazı durumlarda artırıyor. ♀

Şu gripten kurtulamayacak mıyım?

Grip her yıl binlerce kişiyi etkiliyor. Bazen günlerce devam ediyor hastalık. Öksürük geçiyor, boğaz gıcığı kalıyor, o geçiyor, baş ağrısı kalıyor. Gribin aşılammamasında onun yanlış algılanmasının da büyük payı var. İşte bu konuda yaptığımız hatalar....

Her yıl dünya nüfusunun yüzde 5 - 15'inin yakalandığı ve zaman zaman ölümle sonuçlanan grip hastalığına karşı ne yazık ki Türkiye'de yeterli dercede önlem almıyoruz.

Türkiye'de grip risk grubunda yaklaşık 15 milyon kişi bulunmasına rağmen sadece 20 kişiden 1'i hastalığa karşı önlem alıyor. Önlem alınmamasının temelinde bu hastalığa karşı geliştirilen ön yargılar yatıyor. Bir de bu konuda 'doğru bilinen yanlışlar' var... "gribeson.com" isimli sitede grip hakkındaki doğru sandığımız yanlışlarımız sıralanmış... Konunun ayrıntılarına girmekte yarar görüyoruz.

Grip sadece sıkıntı veren bir hastalıktır

Yanlış. Amerika'da her yıl ortalama 114 bin kişi gripten hastaneye yatıyor ve 20 bin kişi gribin neden olduğu komplikasyonlar neticesinde yaşamını yitiriyor.

Grip basit bir üst solunum yolu enfeksiyonudur

Yanlış. Grip ani olarak başlayan yüksek ateşle seyreden, aşırı halsizlik, bitkinlik, kuru öksürük kas, eklem ve baş ağrısı ile kendini gösteren bir hastalıktır. Gripe yakalanan kişi en az üç, dört gün yatak istirahati ile kendini toparlayabilir. Vücudun bağışıklık sisteminin zayıflaması nedeniyle zatürre gibi ikincil

hastalıkların da tabloya eklenmesi ile hastalık daha da ağırlaşabilir.

Grip aşısı yüzde 100 koruma sağlamadığından, aşı olmamak daha iyidir

Yanlış. Yapılan araştırmalar grip aşısının yüzde 89 etkili olduğunu gösteriyor. Aşı olduktan sonra grip hastalığına yakalanan bir hasta, hastalığı aşı olmamış bir hastadan çok daha hafif geçirir.

Grip aşıları işe yaramaz

Yanlış. Aşıların içerdiği virüs tipleri dünyada dolaşan virüslerle benzer ise grip aşısı çok etkilidir. İnsanlara grip aşısının işe yaramadığını düşündüren pek çok sebep vardır. Grip aşısı olmuş kişiler, diğer virüslerin sebep olduğu solunum yolu enfeksiyonu geçirebilir ve bunu yanlışlıkla grip zannedebilirler, grip aşısı sadece grip virüsü ile oluşturulan solunum yolu enfeksiyonunu önler. Aşı ile korunma yüzde 70-90'dır.

Kasım ayı sonuna kadar grip aşısı olunmalıdır.

Yanlış. Grip aşısı tüm grip sezonu boyunca uygulanabilir. Aşı olmak için en uygun zaman Ekim-Kasım ayları olsa da, Aralık'ta hatta Ocak ve Şubat aylarında aşı olunması da gripten korunma sağlar.

Bol C vitamini kullanırım ve gripten korunurum

Yanlış. C vitamini herkesin tahmin ettiğinin tersine, gripi önlemez. Sistemi güçlendirir, hastalıklara karşı vücut direncini arttırabilir, ama gripi kapmamızı ve hasta olmamızı kesinlikle engellemez.

Sadece grip hastalığının belirtileri mevcut iken etrafa grip bulaştırırım

Yanlış. Grip virüsünün bulaşması,

hastalık belirtilerinin başlamasından 1-2 gün öncesinde başlar ve hastalık başladıktan 3-7 gün sonrasına kadar devam eder.

Yüzlerce çeşit grip virüsü vardır. Oysa aşı sadece üç virüse karşı hazırlanmıştır. Bu nedenle etkisizdir

Yanlış. Yüzlerce çeşit grip virüsü olduğu bilgisi doğru değildir. Aslında A, B, C olmak üzere üç tip grip virüsü vardır. Ancak bu virüsler zaman zaman yapılarını değiştirebildikleri için alt tipler oluşabilir. Grip virüslerinde görülebilen bu yapı değişiklikleri, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından dünyanın çeşitli bölgelerinde sürekli izleniyor ve değişiklikler saptanarak salgın yapma olasılığı olan virüs tipleri belirleniyor. Örgüt, belirlediği bu virüs tiplerini aşı üreticilerine bildirerek aşıların içerisinde zorunlu olarak bu tiplerin bulunmasını sağlıyor. Böylece aşıların içeriğinde salgın yapma olasılığı en yüksek olan virüsler bulunuyor ve korunma sağlanıyor.

Grip hastalığı esnasında antibiyotik kullanımı hastalığın süresini kısaltır ve daha çabuk ayağa kalkmayı sağlar

Yanlış. Grip hastalığına neden olan influenza virüsüne antibiyotikler etkisiz olduğu için hastalık sırasında antibiyotik kullanımı, hastalığın süresini kısaltmaz.

Erken teşhis hayat kurtarır

Memelerde ortaya çıkan şişlikler ve meme başı akıntıları ciddi sorunların habercisi olabilir... Bu türden bir şikayetiniz varsa vakit kaybetmeden bir hekime görünmeniz gerekiyor.

Sayın Doktor Selma Hanım

43 yaşında üç çocuk annesiyim. Eşim beş yıl önce vefat etti. Son günlerde adetlerim aksamaya başladı. Bazen geç adet görüyorum. Bazen de fazla kanama oluyor 4-5 gün sürüyor. Günde 3-4 kez ped değiştirmek zorunda kalıyorum. Ayrıca sol göğsümde ağrılı bir şişlik olduğunu fark ettim. Bazen da süte benzer bir akıntı sütyenimi kirletiyor. Bir arkadaşşıma anlattım. “kızım sen deli misin? Göğüsteki şişlikler şakaya gelmez, kötü bir şey olur geç kalmış olursun, hemen bir doktora git” diyerek beni korkuttu. Doktora gideceğim gitmesine de şimdilik elim müsait değil, önce size danışayım dedim. Ne dersiniz doktor hanım kötü bir hastalık olabilir mi? Doktora gitmem gerekirse size geleyim. Muayene adresinizi veya çalıştığınız hastaneyi bildirirseniz size muayene olmaktan memnun olacağım.

Sevgi ve hürmetlerimi sunarım.

A.Ş, İstanbul

Sevgili A.

Adetlerinizdeki aksamlar ve fazla kanamalar, menopoz (adetten kesilme) belirtileri olabilir. Dergimizin önceki sayılarından birinde bu belirtileri konu etmiştik.

Ancak göğsünüzdeki ağrılı şişlik ve meme ucu akıntısı, dikkate alınması gereken önemli bulgulardır. Arkadaşınızın önerisi çok yerinde. Hemen bir jinekoloğa görünmeniz zorunlu. Ekonomik sıkıntılar böyle konularda önemini yitirir bir an önce borç harç ne gerekiyorsa yaparak, bir doktora muayene olmalısınız. Bilmediğin bir doktora gitmek istemiyorsan, muayenehanemin adresini bildireyim gel, ben yardımcı olmaya çalışayım.

Konu açılmışken okuyucularımız açısından meme hastalıkları ve kendi kendine muayene konularına kısaca bir göz atalım.

Meme hastalıkları başlıca iki gruptur. Bi-

rincisi meme iltihapları, diğeri ise meme tümörleridir.

Süt bezleri ve süt kanallarının yaygın iltihaplanmasına mastit denir. Memede kızarıklık, şişlik, sertlik ve ağrı olur. İltihap yapan mikropların bulaşmasıyla hastalık ortaya çıkar. Ayrıca meme apsesi adında başka bir iltihabi hastalık daha vardır. Burada apse memenin herhangi bir dokusundadır. Bu doku içinde cerahat birikmiştir. Ağrı, kızarıklık, şişlik ve ateş bu hastalıkta da görülür. Cerahat boşaltılarak ve uygun antibiyotiklerle kolayca tedavi edilebilmektedir.

Uygun tedavi ile iyileşme mümkün

İkinci grup meme hastalıkları meme tümörleridir. Tümörler de iki gruptur birincisi iyi huylu, kincisi ise kötü huylu tümörlerdir. İyi huylu tümörlerin iyi huyu çevresindeki dokuları istila etmemesindedir. Hangi dokudan kaynaklan-

mışsa yalnız o dokuda gelişme, büyüme ve kistleşme meydana gelir. Ne komşu dokulara ne de uzak dokulara bulaşmaz. Cerrahi ve uygun ilaçlarla tamamen iyileşme mümkün olur.

Meme tümörlerinin en korkulanı isminden de anlaşılacağı gibi kötü huylu olanlarıdır. Bu tümörler meme kanserleridir. Hem komşu dokulara hem de uzak organlara sıçrayabilir, yayılarak bütün vücudu sarar ve ölümlü sonuçlanabilir. Kötü huylu tümörlerin tedavi edilme olasılığı erken teşhis ve tedavi edilme ile orantılıdır. Ne kadar erken teşhis edilir ise ve tedaviye ne kadar erken başlanırsa iyileşme şansı o kadar artar. Bu nedenle memeler sık sık ortalama olarak ayda bir kez muayene edilmelidir. Doktor tarafından olmasa bile her kadının kendi kendine göğüs muayenesinin nasıl yapılacağını bilmesi ve öğrenmesi gereklidir. Memede tespit edilen kitlelerin yüzde 80'i kadınların kendi muayeneleri sonucunda bulunmaktadır.

Bu nedenle kendi kendine meme muayenesinin nasıl yapılacağını kısaca anlatmaya çalışayım.

Küçük dairesel hareketler

Görme ve hissetmeye dayalı iki şekilde muayene yapılır.

Birincisi gözle muayenedir. İyi aydınlatılmış bir odada belden yukarınızı gösterecek büyüklükte bir aynanın karşısına, belden yukarınızı soyunarak geçin. Her iki göğsünüzün, büyüklüklerini, benzerliklerini, simetrilik ve farklılıklarını saptamaya çalışın. Memelerinizde belirgin şişlikler, meme cildinde

Jinekoloğunuz diyor ki

veya meme başında içe doğru çekilmeler, kızarıklıklar, yüzeysel damarlanmalar, ciltte “portakal kabuğu” manzarası gibi bulguların olup olmadığını kontrol edin.

Bu gözlemleri eller yanda sallanırken, beldeyken, omuz hizasında, yukarıdayken ve öne doğru eğilmiş durumdayken beş pozisyonda yaparak bahsedilen bulguların olup olmadığını saptamaya çalışın.

İkinci muayene elle yapılan muayenedir. Elle muayene de iki pozisyonda

yapılır birincisi ayakta, diğeri ise yatar pozisyonda olur. Her iki pozisyonda da sağ elle sol meme, sol elle sağ meme muayenesi yapılır. Muayene edilen meme tarafındaki kol başın üzerinde tutulur. Bu muayenelerde normal meme dokusu ile olmaması gereken bir dokunun varlığı araştırılır.

Elin işaret parmağı, ortaparmak ve yüzük parmağı meme dokusu üzerine yerleştirilir. Parmaklar dalga şeklinde ve küçük dairesel ha-

reketlerle tarama yapılır. Parmakların hassas olan iç yüzeyleriyle cilt altı dokular hissedilmeğe çalışılır. Koltuktan göğüs kemiğine, köprücük kemiğinden memenin alt sınırına kadar tüm alanlar parmak uçları meme üzerinden kaldırılmadan bazen hafif bazen biraz fazla bastırılarak memenin tamamında tarama yapılır.

Dr. Selma Dönmez

Aklınızda Bulunsun

Hamaratlık hasta ediyor

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Serpil Yıldız, zorlu ev işleriyle, dantel ve örgü gibi ince işlerin kadınların ellerinde uyuşmalara neden olduğunu söyledi.

Ellerde uyuşmanın birçok nedeni bulunduğu belirtilen Yrd. Doç. Dr. Serpil Yıldız, en sık rastlanan nedenin ise bilekte sinir sıkışması olduğunu belirtti. Yrd. Doç. Dr. Yıldız, “El sinirlerinden biri olan median sinirinin bilekten geçerken bir kanal içerisinde çevre dokular tarafından sıkışmasından kaynaklanan karpal tünel (bilek kanalı) sendromu, genelde kadınlarda daha sık görülüyor” dedi.

Karpal tünel sendromu-

nun bütün elde olabileceği gibi özellikle başparmaktan yüzük parmağına kadar olan dört parmakta uyuşma, sızı ve bazen ağrı yakınmalarına neden olduğunu belirten Yıldız şöyle devam etti: “Karpal tünel sendromu, kadınlarda yapısal ve hormonal nedenlerin yanı sıra zorlu ev işleri, dantel ve örgü gibi ince işlerle, elle süt sağma işlerini yapan kadınlarda daha sık gözleniyor. Bunun ortaya çıkması için mutlaka bir hastalık olması gerekmemekle birlikte, romatizmal hastalıklar, şeker hastalığı gibi bazı hastalıklar da buna zemin hazırlar.” Yıldız, ele ve bileğe, ön kola ve hatta bütün kola ve omuza kadar yayılabilen ağrı durumlarında, bu hastalıktan

şüphe etmek gerektiğine dikkat çekti.

Yrd. Doç. Dr. Serpil Yıldız, “Tanının konmadığı ve tedavinin başlanmadığı durumlarda bazı el kaslarında erime ve elde ince işlerde beceriksizlik gözlenir. Elektromyografi tetkiki, hasta-

lığın ağırlık derecesi ve yapılacak tedavinin yönü hakkında güvenilir bilgiler verir. Hastalığın durumuna göre istirahat, bileklik, enjeksiyon veya operasyon yapılabilir” dedi.

Karikatür: İrfan Sayar

Küçük bir porsiyon bencillik

Fedakârlık sözcüğü kadınlarla, annelerle özdeşleşmiştir adeta... Kendi isteklerini hep hiçe sayıp, sürekli eş ve çocukların isteklerini yerine getirme alışkanlığı bazen kadınları hasta edebiliyor... Biraz da olsa kendinizi düşünmeye ne dersiniz?

Sabah erkenden kalktı, kahvaltıyı hazırladı... Oğlanı ve kızını uyandırdı. Çocukların başlarında bulunan saatler, genellikle hiç işe yaramıyordu, nasılsa annem uyandırır diye düşünüyordu, yaramazlar... Öyle de oluyordu. “Bir gün de biri kalksa bana kahvaltı hazırlasın” diye geçirdi içinden... Doktora gitmesi gerekiyordu ama bir ay kızı ayakkabı, öteki ay oğlana kaban, öteki ay bilgisayar taksiti derken her ay bu işi erteliyordu... Erteledikçe de sorunun çözümü karmaşıklaşıyordu.

Önce çocukların, sonra eşin, daha sonra dost ve arkadaşlarının talepleri... Pek çok kadının listesinde kendi istekleri genellikle en son sırada yer alıyor.

Egoizm nedir?

Egoizm Latince kökenli bir sözcük. Bu sözcüğü Türkçe’ye “bencillik” diye çevirebiliriz... Sözcüğün negatif bir anlamı var ama ruh hekimleri bir miktar bencillığe herkesin ihtiyacı olduğunu iddia ediyorlar. Çünkü egoizm acıktığımızda yemek yemeyi, susadığımızda su içmeyi, yorgun olduğumuzda ise yatıp dinlenmeyi öğütler bize, aksi durumda hepimiz ölürüz.

Tükenme Sendromu

Uzmanlar kendi isteklerini unutan bir annenin, hiçbir zaman memnun olamayacağı için başkalarını da mutlu edemeyeceğini söylüyorlar. İşin dahası var. Bu tutum ruh

sağlığını da etkiliyor. Bütün gün duygularını bastırıp aşırı görev ve sorumluluk duygusuyla hareket eden, kendi ihtiyaçlarını gözden kaçırarak ve kendilerini aşırı ölçüde baskı altına alan kadınlar “Burn out”, “tamamen yanarak tükenme” sendromuna yakalanıyorlar.

“Burn out sendromu”na yakalanan kadın, kendini hem fiziksel hem de ruhsal açıdan çökmüş hissediyor. Genellikle kadınlarda görülen ve sinsice ilerleyen geç fark edilen bu hastalık, devamlı sırt ağrılarına sebebiyet verdiği gibi ciddiye alınmadığı takdirde mide, barsak ve kalp rahatsızlıklarına da yol açabiliyor.

O nedenle vücudunuzun verdiği sinyalleri dinleyip kendinize nefes alma zamanı

ayırmanız gerekiyor. Ayrıca karşınızdakine sizin de bir sınırınız olduğunu bazı şeyleri reddetme hakkına sahip olduğunuzu göstermelisiniz. Örneğin kızınız yanınıza gelip “anne şu gömleği ütüle” dediğinde, ona “Bugün kendi gömleğini kendin ütüle lütfen. Gelecek sefere bu konuda sana yardımcı olabilirim. Çünkü şu anda tükenmiş vaziyeteyim...” diyebilirsiniz. Bu tür bir tepki ile hem kendi üzerinizdeki yükü hafifletmiş hem de kızınıza bir davranış modeli sunmuş olursunuz. O da bazı şeylerin bazen reddedilebileceğini, sınırsız bir fedakârlığın olamayacağını öğrenmiş olur. Bu türden bir sınır çizmek, anlayışsız, bencil olmak anlamına gelmez. Tükenmemek için kendini koruma refleksidir... ♀

HAYIR YERİNE EVET DEMEYİN!

Kendinizi korumanız için bir de reçete verelim

1. Ne istiyorsanız onu yapın. Başkalarının hoşuna gitsin diye “hayır” diyeceğiniz yerde asla “evet” demeyin. Ama buna karşın başkalarının “hayır”ını da aynı biçimde kabul edin. Örneğin eşiniz bir arkadaşını akşam eve çağırdı, siz ondan hiç hoşlanmıyorsunuz. Eşinize o akşam evde olmayacağınızı, kız arkadaşınızı ziyaret edeceğinizi söyleyebilirsiniz.

2. Tartışın ama uzlaşın... Evde veya iş yerinde bir problem ortaya çıktığı zaman kapatacağınız yerde, üzerine gidip onu tartışın. Uzlaşmaya çalışın ama taviz de vermeyin. Oğlunuz odasını dağıtıyor, sabah erken kalkmıyor vs. vs. Ona hareketinin yanlış olduğunu anlatın, odasını toplaması halinde pazar sabahları istediği kadar uyuyabileceğini, onu erken kaldırmayacağınızı söyleyin. Bu tutum, sorunları uzlaşma ile çözme mantığıdır.

3. Kendinize kötü davranılmasına izin vermeyin. Her insan saygı ve hoşgörüyü hak eder. Büroda bir arkadaşınız size “Bu gün çok kötü görünüyorsun” dediyse hemen moralinizi bozup aynaya koşacağınız yerde “Senin bir gözlüğe ihtiyacın var, sanırım. Ben kendimi gayet iyi hissediyorum...” diyebilirsiniz.

Mutfakın Gözdesi: Makarna

Çoğumuzun 'öğrenci yemeği' olarak bildiği makarnanın, tüm dünya mutfaklarının baş tacı olduğunu biliyor muydunuz? Lezzeti ve besin değerinin yüksek olması yanında ekonomik olması ve kolayca pişirilmesiyle tanınan makarna, sadece durum buğdayı ve sudan oluştuğu için bilinenin aksine şişmanlatmaz. Ancak lezzetini ve besin değerini korumak için bazı noktalara da dikkat etmek gerekiyor. İşte size birkaç öneri.

Makarnanın geniş ve yüksek bir kaptan ve bol suda pişirilmesi gerekir. Bu sayede makarna taneleri birbirine yapışmaz. Bir paket makarna için en az 5 litre su kullanılmalıdır. Makarnayı kaynatacağınız suya mutlaka tuz atın ve haşlanırken sık sık karıştırın. Makarnanız piştikten sonra süzgeci iyice sallayarak süzün, aksi tak-

dirde makarnalar pişmeye devam eder. Süzdükten sonra kesinlikle sudan geçirmeyin. Çünkü soğuyan makarna sosuyla tam olarak birleşmez.

Doğru makarna yemeği için doğru makarna türünü seçin. Örneğin burgu ve ince uzun makarnaların sos suyunu emme özelliği olduğundan sulu ve sebze soslar

için bu makarnalar uygundur. Manti ve midye şekilli makarnaları daha çok etli ve kıymalı soslar için tercih edin. Çünkü bu tür makarnalar sosları taşıma özelliğine sahiptir. Kalem ve boncuk şekilli makarnalar fırın makarnaları için uygundur. Erişte türü hem soslu olarak, hem çorbalarda kullanılabilir.

PASTIRMALI MANTAR SOSLU MAKARNA

Malzemeler

300 gr makarna / 50 gr pastırma / 250 gr mantar / 3 sap taze soğan / 1 yemek kaşığı sıvı yağ / 200 gr krema / 40 gr Kaşar peyniri / 2 sap maydonoz / tuz / karabiber

Yapılışı

Makarnayı tuzlu bol suda pişirin. Pastırmaları küçük küçük doğrayın ve yağda kızartın. Daha sonra tavaya ikiye bölünmüş mantarları ekleyin. Karıştırarak 5 dakika kızartın. Tuz ve karabiber ekleyin. İnce doğranmış taze soğanları ekleyin ve birlikte 3 dakika daha kavurun. 250 ml su ve kremayı ekleyin ve yaklaşık 2 dakika kaynatın. Peyniri rendeleyn. Maydonozun saplarını ayıklayarak ince ince doğrayın. Makarnayı hazırladığınız sosla karıştırın. Üzerine rendelediğiniz peyniri serpin ve maydonozla süsleyin. Afiyet olsun.

ERİŞTELİ MERCİMEK ÇORBASI

Malzemeler

2 su bardağı yeşil mercimek / 1 su bardağı erişte / 2 adet kuru soğan / 185 gr. margarin / 4 diş sarmısak / 1 çorba kaşığı domates salçası / 1 çorba kaşığı kuru nane / Yarım fincan sirke / tuz / karabiber / pul biber

Yapılışı

Mercimeği ayıkladıktan sonra 20 dakika haşlayın. Bir yandan ince ince kıydığınız soğanları yarım paket yağda pembeleştirip salçayı ekleyerek 2 dakika kavurun. Haşlanan mercimeği süzdükten sonra soğanlara ekleyin. 1.5 litre su ekledikten sonra pişinceye kadar kaynatın. Erişteyi ve dövülmüş sarmısakla sirkeyi katın. Erişteler pişip çorba koyulaşınca, pul biber ve kuru naneyi yağda kızartarak çorbaya ekleyin. 1-2 dakika daha kaynatarak servis yapın.

P

ÇAY SAATİ

Fındıklı Kurabiye

Malzemeler

100 gr margarin / 100 gr şeker / 100 gr esmer şeker / 1 yumurta / 100 gr un / 50 gr yulaf unu / 1 çay kaşığı vanilya / Yarım çay kaşığı karbonat / 100 gr bitter çikolata / 25 gr ceviz / 50 gr fındık

Yapılışı

Fındığı ve cevizi dövün, çikolatayı küçük parçalara ayırın. Margarinle şekeri köpürünceye kadar iyice karıştırın. Esmer şeker ve yumurtayı da katarak karıştırmaya devam edin. Daha sonra geri kalan malzemeleri önce ayrı bir kaptan karıştırıp, yağlı karışıma katarak iyice karıştırın. Hazırladığınız hamurdan iki çay kaşığı yardımıyla parçalar alıp, yağlı kağıt koyduğunuz tepsiye dizin ve hafifçe bastırın. Kurabiyeleri önceden ısıtılmış 175°C fırında, 7-8 dakika kadar pişirin.

BESİNLERİMİZİ TANIYALIM

Yemeklerimizi seçerken genellikle lezzetlerine dikkat ederiz. Ne kadar besin değerine sahip olduğuna dikkat etmeyiz. Yetişkin bir insanın, ihtiyacı olan günlük enerji miktarını karşılaması gerekir. Ancak gerekli enerjiyi tek bir besin grubundan almak yeterli değil. Bunun için hangi besin grubunda ne kadar enerji ve besin değeri olduğunu bilmekte fayda var.

Sebze-Bakliyat

Besin (100 gr)	Enerji (kg/cal)	Protein (gr)	Yağ (gr)	Karbonhidrat (gr)
Sarımsak	137	6.2	0.2	30.0
Patates	76	2.1	0.1	17.0
Havuç	42	1.1	0.2	10.0
Kuru soğan	38	1.5	0.5	8.7
Mantar	28	2.7	0.3	4.4
Karnibahar	27	2.7	0.2	5.2
Kabak	26	1.0	0.1	6.6
Patlıcan	25	1.2	0.2	5.6
Domates	22	1.1	0.2	4.8
Kuru fasulye	340	22.3	1.6	61.3
Nohut	360	20.5	4.8	61.0
Mercimek	340	24.7	1.1	60.1
Ispanak	26	3.2	0.3	4.3
Taze biber	22	1.2	0.2	4.8
Ziyah zeytin	207	1.8	0.2	2.0
Yeşil zeytin	144	1.5	13.5	2.8
Enginar	53	3.0	0.2	7.8
Fasulye	32	1.8	0.2	7.0

Meyveler

Besin (100 gr)	Enerji (kg/cal)	Protein (gr)	Yağ (gr)	Karbonhidrat (gr)
Muz	85	1.1	0.2	11.6
Erik	75	0.8	0.2	19.7
Üzüm	67	0.6	0.3	17.3
Elma	58	0.2	0.6	15.0
Portakal	50	1.0	0.2	12.0
Kavun	33	0.8	0.3	6.4
Limon	27	1.1	0.3	8.2
Karpuz	26	0.5	0.2	6.4

Tatlılar

Besin (100 gr)	Enerji (kg/cal)	Protein (gr)	Yağ (gr)	Karbonhidrat (gr)
Çikolata	550	9.9	36	51.3
Şeker	384	-	-	99.5
Bal	315	0.3	-	78.4
Kadayıf	290	4.3	10.0	47.0
Marmelat/Reçel	275	0.6	0.5	70.0
Dondurma	193	4.5	10.6	20.8
Sütlaç	140	3.4	2.7	38.0
Tahin helvası	516	10.5	30.0	53.5

Unlu Gıdalar

Besin (100 gr)	Enerji (kg/cal)	Protein (gr)	Yağ (gr)	Karbonhidrat (gr)
Bisküvi	462	5.4	16.0	74.5
İrmik	371	11.4	0.9	77.0
Makarna	370	12.5	1.2	75.2
Buğday unu	365	11.8	1.1	74.7
Pirinç	363	6.7	0.4	80.4
Bulgur	357	10.3	1.2	8.1

Balık-Et

Besin (100 gr)	Enerji (kg/cal)	Protein (gr)	Yağ (gr)	Karbonhidrat (gr)
Koyun eti	247	16.8	19.4	-
Palamut	168	24.0	7.3	-
Uskumru	159	21.9	7.3	-
Dana eti	156	19.7	15.8	-
Kaşar peyniri	404	27.0	31.8	1.4
Beyaz peynir	289	22.5	21.6	-

SEKA işçilerinin kütüphanesi, papatya çayı ve ölümsüzlük üzerine

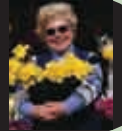
Yarı yıl tatili bitti... Bu, benim fazla mesaimin bittiği anlamına geliyor... Erkek torun bendeydi... Çok seviyorum keratayı, ama o bende olduğu zaman günde fasılasız 13 saat çalışıyorum... Sabahattan gecenin onbir buçuğuna kadar... Onbir buçukta yediği domates soslu makarnadan sonra onu yatağına doğru uğurluyorum... Ve de bacaklarımı uzatıp televizyonun başına geçiyorum. Çocuklar anne babalarının, anneanne ve dedelerinin ölümlü olabileceğini düşünmüyorlar pek...

Geçen gün bir kanalda SEKA işçileriyle yapılan söyleşiye denk geldim... Haberi sunan güler yüzlü gençten çocuk, vicdanlı

biri belli... Ama bir yandan da büyük medyanın büyük patronlarına ters düşmek de istemiyor. Makineler eskidi, kar etmiyordu vs... gibi sakızları çiğneyen pis bakışlı, ablak suratlı bir adama da söz veriyordu... Aynı programda işyeri söyleşileri de vardı... Gecenin birinde, bir buçuğunda fabrikada yatan SEKA'cılarla sohbet ediliyordu. Biz gerçi pek okumadık ama, okuyan insanı çok severim... Bu söyleşide muhabir kızı fabrika içinde dolaştıran işçi oğlum, metal bir evrak dolabını açarak bu da kütüphanemiz, her katta bir tane var, dedi... SEKA'ya işlenmek üzere yollanan kitaplardan kendilerine bir kütüphane kurmuşlar... Övünçle bahsediyordu oğlum bundan... Yüzünde kitapları kağıt hamuru haline sokmamanın haklı gururu da vardı... İşçinin bilinçlisi bir başka oluyor... Umarım özelleştirme hareketına bir kurban daha vermeyiz. Umarım bu karda kışta orada tutulan nöbetler karşılığını bulur...

Cemile Teyze'nin MUTFAĞINDAN

Kış ayları benim için de iyi geçmiyor kızlarım... Sinüslerim doluyor, gözlerimin altında, başımda yoğun ağrılar oluyor. Bu konuda papatya buğusu imdadıma yetişiyor. Şöyle yapıyorum ben buğuyu: İçinde su kaynayan bir kabın üstüne süzgeci yerleştirip içine kurutulmuş papatyaları koyuyor ve üzerini kapatıyorum.

Bir süre sonra, yumuşamış olan bu sıcak bitkilerden çıkan buharı, genzime çekiyorum... Bana çok iyi geliyor...

Papatyayı küçük çocukları olan kızlarıma da tavsiye ederim. Çocuklarda sıkça olan gaz ağrılarında papatya çayı çok etkilidir... Kramp çözücü olduğu için hem gazı giderir hem de çocuğu sakinleştirir. Adet görme aksaklıklarında, adet görememe hallerinde de papatya çayı etkilidir. Çay hazırlamak için bir tatlı kaşığı dolusu çiçeği, bir su bardağı dolusu kaynar suyla haşlıyor, bunu 8-10 dakika demlendikten sonra süzüyorum... Unutmayın suyu kaynatıyorsunuz, papatyaları değil...

Gökkuşağının altında bir akşam yemeği

Kadınlar bir araya gelmelerinin meyvelerini tatmaya başladılar... Batman'da dört kadın tarafından kurulan Gökkuşağı Çadırı bunun iyi örneklerinden biri. Batman'a giderseniz, kadınların kurduğu, kadınların çalıştığı bu güzel lokantanın eşsiz yemeklerini tatmadan gelmeyin...

Batman ziyaretimizde arkadaşlar, 'sizi kadınların oluşturduğu bir mekana götürelim' dediler, büyük bir merak ve istekle takıldık peşlerine... Sanat Sokağındayız. Kırmızı parke taşlarıyla döşenmiş yaya yolunun solunda, siyah kıldan koca bir çadır var... Ahşap kapısını açarak giriyoruz... Kalın, ağaçlarla yükseltilmiş çok geniş, içi otantik, modern karışımı masa ve kerevetlerle döşeli bu mekanın adı, Gökkuşağı Çadırı (Kone-roj).

Çadırın bir köşesinde kadınlar oturmuş, hararetili hararetili tartışıyorlar. Başka bir köşede kadınlı erkekli grup iştahla yemeklerini yiyor...

Mutfaktan, kadın gülüşmeleri geliyor... Başka bir kadın kasa başında... Saadet, Beyhan, Narin, Nuran yan yana gelip bir hayali gerçek kılmışlar... Bu dört akıllı, cesur kadın, göçer çadırından hareketle oluşturdukları lokantada, bir yandan unutulmaya yüz tutmuş geleneksel lezzetleri yaşatırken, kendileri ve başka kadınlar için iş imkanı da yaratmışlar...

Nasıl olmuş bu iş?

"Bu, bizim yıllardır tasarladığımız bir şeydi" diye söze başlıyor Saadet Becerikli ve devam ediyor "Hiçbir yerden fon, hiç kimseden destek almadık. Hatta engellemeye çalıştılar. Burada sokak esnafı, rakip olur korkusuyla bizi istemedi... Arsayı kiralamak için aylarca

Saadet Becerikli

uğraştık. Oyaladılar; ama yılmadık, çöplüktü kiraladığımızda burası... Günlerce uğraştık, didindik, temizledik, düzenledik."

Sonra sıra nasıl bir mekan olacağı meselesine gelmiş... Özgün ama modern bir yer olsun istemişler. Bu noktada göçerlerin geleneksel çadırları imdatlarına yetişmiş. Çadırı yaşlı göçerlere kurdurmuşlar. Yaşlı göçerler "Biz bu çadırın altında doğduk, büyüdük, yaşlandık, ne rüzgar ne kar hiçbir şey etki etmez" diye garanti vermişler... Deneyle de ispatlanmış bu sözler. "Geçen gün gerçekten de büyük bir fırtına koptu. Benim taziyeim vardı. Uğrayamamıştım birkaç gün çadıra... Korktum da bir yandan, geldim bak-

tım. Hiçbir şey olmamış." diye anlatıyor, Saadet Hanım.

Kadınlardan kadınlara

Gökkuşağı çadırı kurucusu olan dört kadının dışında, burada çalışan dört kadına daha gelir sağlıyor. Biri yemekleri pişiriyor, başkası Şam böreği, saç ekmeği yapıyor, biri bulaşıқта, bir diğeri kasada duruyor... Çalışanlardan birinin ailesi önceleri izin vermemiş... Ama çadıra gelip çalışma ortamını görünce ikna olmuşlar. Hem ekonomik katkı oluyormuş, hem de tabii bir toplumsallaşma ortamı burası... Kadınlar dışarı çıkmış oluyorlar.

Şimdilik sadece lokanta olarak çalışıyorlar ama ileride kadınlara yönelik başka faaliyetleri de hedefliyorlar... Bunun için isimlerinin baş harflerinden oluşan bir şirket de kurmuşlar; Nubensa, Tarım, Hayvancılık, Gıda, Tekstil Üretim,

Satış ve Pazarlama Şirketi...

Kuruculardan Beyhan Aksın'ın eşi Petrol-İş üyesi ve sendikada da etkin görevi var... Beyhan Hanım, amaçlarını şöyle anlatıyor: "Yeni nesil hamburger, patates kızartması gibi hazır yiyeceklere yöneldi. Bu, Batman'da da öyle... Çok sağlıksız besleniyorlar. Eski damak tatları tarihe karışıyor. Biz annelerimizin, büyükannelarımızın evde yaptığı yemeklere yeniden hayat veriyoruz... Genç nesil önce yadırgıyor. Ama lezzetlerini alınca tekrar geliyorlar... Patatesli, kıymalı, peynirli Şam böreklerinin yerini hangi hamburger tutabilir?"

"Mönüde hangi yemekler var?" Sorumuza şöyle bir cevap geliyor: "Yemek mönümüz hayli zengin. İçli köfte her gün var. Mehir var. Mehir buğday ve yoğurtla yapılan üzerine sıcak yağ gezdirdiğimiz soğuk yenen bir çorbadır... Yazın çok talep vardı. Şimdi havalar soğuduğu için pek gitmiyor. Haftada bir bumbar dolması var. Bumbara talep olunca bazen üç gün üst üste yapıyoruz. Ayrıca güvencimiz de çok güzel oluyor... Taa çarşıdan geliyorlar buraya, güveç yemek için."

Müşteri açısından şansları bol... Özel günler, toplu rezervasyonlar... Bazı günler öyle kalabalık oluyormuş ki yetiştiremiyorlarmış.

Batman'a yolunuz düşerse mutlaka Gökkuşağı çadırına gidin... Onların Şam böreklerini, bumbar dolmalarını, güveçlerini, mehirlerini tadın ve siz de Gökkuşağı'nın altından geçerek ölümsüzlüğe adımlarınızı atın... ♀

Beyhan Aksin

Susan Sontag, ya da Örnek bir isyankârın ölümü

Susan Sontag geçtiğimiz Ocak ayı içinde yaşama gözlerini yumdu. Her fırsatta savaşı, kadınlara yönelik baskıları ve Amerikan saldırganlığını eleştiren Sontag, güçlü bir beyin, radikal bir aydın, cesur bir kadındı...

“Şimdi önemli olan duyumlarımızı yeniden kazanabilmektir. Daha çok şeyi görmeyi, daha çok şeyi işitmeyi, daha çok şeyi duyumsamayı öğrenmemiz gerekiyor.” Herkesin kendi hayatı dışındaki hayatlara kulaklarını tıkadığı bir dönemde, bize duyumlarımızı yeniden kazanmayı öğütleyen bu sözler, yaşamı boyunca görünenlerin ardındaki gerçeklikleri su yüzüne çıkarmak için uğraşan ve 28 Ocak 2004 tarihinde yitirdiğimiz Susan Sontag’a ait... 71 yaşında çok sevdiği New York kentinde yaşama veda eden Sontag, son 50 yılın çok yönlü muhalif kadın entelektüellerinden biriydi...

Kadınlık halleri, savaş, cinsellik, sinema, felsefe, estetik, fotoğraf üzerine yazdı. Öykü, roman ve denemelerden oluşan pek çok kitabın yanı sıra birçok tiyatro oyununa ve dört sinema filmine de imzasını attı...

Susan Sontag Yahudi bir kürk tüccarının kızı olarak 1933 yılında New York’ta dünyaya geldi... Çok küçük yaşta babasını kaybetti... Annesi, Nathan Sontag’la evlenince, Susan Sontag onun soyadını aldı... Arizona ve Los Angeles’da büyüdü, henüz 15 yaşında iken Berkeley Üniversitesi’ne kabul edildi... 17 yaşındayken sosyolog Philip Rieff ile evlendi. Bu evlilikten David isimli bir oğlu oldu... Chicago Üniversitesi’nde felsefe ve edebiyat okuyan Susan

Sontag, Harvard’ta da teoloji alanında doktora yaptı. 1958’de Rieff’ten boşandı.

İnsanlık tarihinin kanseri

Boşanmasını izleyen yıllar Sontag’ın kendini bulduğu yıllar oldu. İlk romanını 1960 yılında yayımladı... Bu kitabı diğerleri izledi... Vietnam Savaşı döneminde Amerika’daki savaş karşıtları içinde yer aldı. Beyaz ırkın “insanlık tarihinin kanseri” olduğunu ileri süren Sontag, 1993-1996 yılları arasında Saraybosna’da bulundu ve kendisine şehrin fahri hemşehrisi ünvanı verildi. 11 Eylül olaylarından sonra yazdığı “Katiller korkak değildi” isimli yazısı, Amerika’nın saldırgan politikalarını gündeme getirdiği için uzun süre bu ülkede yayımlanmadı. Her muhalif gibi onun da yaşamı kolay geçmedi.

80’li yılların ortasında kansere yakalandı... Türkçe’ye “Bir Metafor Olarak Hastalık” adıyla çevrilen kitabı bu sürecin sonucunda ortaya çıktı. Kitapta Sontag kanserle mücadele deneyiminden hareketle, başta kanser olmak üzere hastalıkların imgelem dünyamızda yer alış biçimlerinin izini sürdü. Kitabın ekseninde süslü mecazlarla yüklü iki ayrı çağa ait iki özel hastalık vardı; verem ve kanser. Kanser günümüze özgüdür, verem ise romantik çağa aittir. Verem söylencesi şiirle romantizmle yüklü iken, kanser imgesi çok

cezalandırıcı niteliktedir... Sontag bu kitabında kanserin onu çevreleyen mecazlardan kurtulduktan sonra ancak doğru düzgün tedavi edilebileceğini gösterir bizlere. Kendisi de böyle yaptığı için yirmi yılı aşkın bir süre bu hastalıkla birlikte yaşar...

Fotoğraf Üzerine ve Başkalarının Acısına Bakmak onun diğer iki önemli yapıtıdır. 2003 yılında Türkçe’si de yayımlanan *Başkalarının Acısına Bakmak* isimli kitabında Sontag kesintisiz görüntü bombardımanının tüm hayatımızı kuşattığı bir çağda savaşın gerçek yüzünü savaş fotoğraflarından hareketle gözler önüne serer. “Savaş, iç deşer; savaş, bağırsakları boşaltır. Savaş, teni yakıp

kavurur. Savaş, organları bedenden koparır. Savaş, yı-kıp yok eder. Ve, savaş insan türünün doğasından gelir.” Sontag Amerikan İç Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Nazi ölüm kamplarının fotoğraflık belgelerine ve daha yakın tarihimizdeki Bosna, Sierra Leona, Ruanda, Filistin, İsrail, 11 Eylül trajedilerini gözler önüne serer. Televizyonların, bilgisayarların önünde park etmiş olan bizler, dünyanın dört bir tarafındaki acı ve ıstıraplar arasında hâlâ sörf yapıyoruz... Sontag eserleriyle, tutum alışlarıyla, yaşamı ile başkalarının acılarına duyarlı olmak üzerine bir insanlık dersi verdi bizlere, onu özlemle anıyoruz... ♀

Kadınlar için bir sinema şöleni

FILMMOR

İstanbul'da üç yıldır yapılan kadın filmleri festivali var: Filmmor, festivalciler bu yıl Batman ve Diyarbakır'daki kadınlar için de yollara düşüyorlar.

Artık geleneksel hale gelen Filmmor Kadın Filmleri Festivali'nin üçüncüsü 11-18 Mart arası İstanbul'da gerçekleştiriliyor. Festival kapsamında Batman ve Diyarbakır'da da gezici gösterimler yapılması planlanıyor. Filmmor'da bu yıl Kadınların Sineması, Türkiye'de Kadınların Sinema Belleği, Toplu Gösterimler bölümleri yer alıyor.

Festivalin Diyarbakır gezici gösterimi, Diyarbakır Sanat Merkezi işbirliğiyle 1-2 Nisan 2005, Batman gezici

Helma Sanders Brahm

gösterimi ise Kadın Dayanışma Merkezi işbirliğiyle 3-4 Nisan 2005 tarihleri arasında yapılacaktır.

Filmmor'da ayrıca "Helma Sanders-Brahms" ve "Hindistan'da Kadınların Sineması" başlıklı toplu gösterimlere de yer verilmiş. Helma Sanders Brahm'sın toplu gösterim programında "Şirin'in Düşünü", "Emiliy'nin Geleceği", "Elma Ağaçları", "Merhamet Yok Gelecek Yok", "Almanya, Soluk Ana" ve "Kalbin Sadece Bana Aittir" başlıklı filmler bulunuyor.

Festivalin Feminist Film Eleştirisi bölümünde izleyiciler Laura Mulvey'in "Kötü Kız

Kardeş", "AMY!" ve "Frida Kahlo & Tina Modotti" adlı filmleri izleyip festivalin konuk konuşmacısı olan Mulvey'le sohbet edebilecekler... Atölye çalışmaları ve çeşitli söyleşilerle zenginleşen festivali olanakları olanların kaçırmamasını öneririz. ✂

Ayrıntılı bilgi için:

Filmmor Kadın Filmleri Festivali

Adres: Gazeteci Erol Dernek Sokak
Hanif Han No: 11/5 Beyoğlu/İstanbul
Telefon: 212 292 39 29

e-posta: festival@filmmor.com

Kadın ve Su ajandası

1991 yılından beri her yıl düzenli ajanda çıkarılan Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Vakfı, bu yıl "Kadın ve Su" konusunu işliyor.

İstanbul'un Fener semtinde Haliç'in kıyısında eski bir binada 1990 yılından beri hizmet veren kadınları çok ilgilendiren bir kurum var: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Vakfı... Biz ona kısaca Kadın Kütüphanesi diyoruz... Kütüphane amacını "Kadınların geçmişini iyi tanımak, toplanan bilgileri kadın araştırmacılara derli toplu bir şekilde sunmak ve bugünün yazılı belgelerini gelecek nesiller için saklamak." diye tanımlıyor...

Kitaplık, süreli yayınlar, makale, küpür, sözlü tarih koleksiyonu, kadın örgütleri ve örgütlenmeleri koleksiyonu gibi pek çok hizmeti kadınların ve kadın üzerine araştırma yapanların hizmetine sunan kütüphane, her yıl bir de ajanda çıkarıyor...

Ajanda genellikle bir konu etrafında şekilleniyor. Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin bu yıl ki ajandasının ismi, "Kadın ve Su"...

Ajanda, araştırmacı Hatice Aynur'un rehberliğinde, İstanbul'daki kadınların yaptırdığı çeşmelerin izini sürüyor. Saraylı kadınlardan, halktan kadınlara birçok kadın uzun bir tarihsel süreç içinde İstanbul'un gündelik hayatının önemli bir parçası olan sebil ve çeşmelerin yapımına imzalarını atmışlar... İstanbul'un güzelliklerine katkıda bulunan büyükannelerimizi anmak için "Kadın ve Su" ajandası önemli bir fırsat...

Bilgi edinmek isteyenler için Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin telefonunu da verelim: 0212 534 95 50

Anneannenin izini sürmek

Kimimiz yitirdik onları, kimimiz hâlâ dizlerinin dibinde unutuyoruz sıkıntılarımızı... Anneanne kız torun ilişkisi bir başkadır... Ben elinden birinci sigarası düşmeyen anneannemi çok severdim hayalimde onun Üsküp'ten İzmir'e oradan İstanbul'a uzanan göç yolculuğunun izni sürmek ve bunu kaleme dökmek vardı... Fethiye Çetin'in Metis Yayınları'ndan geçtiğimiz günlerde çıkan *Anneannem*

isimli kitabını okuduktan sonra, bunun yapılması gerektiğine dair inancım iyice pekişti... Çetin'in kitabındaki trajedi bambaşkaydı. O da anneannesini çok sevenlerden. Yaşamı boyunca akla hayale gelmeyecek zorluklara göğüs germiş, çocuklarının ve yakınlarının karşısına çıkan engellerle baş etmiş Çetin'in anneanesi kendi kimliği söz konusu olduğunda, geri çekilir susarmış... Seher adı altında Müslüman adetlerine göre yaşayan ve gömülen anneanne aslında, Doğu Anadolu'da göç yollarında sevdiklerini ve kimliğini kaybetmiş bir Ermeni kızıdır... Avukat Fethiye Çetin onun ölümünden sonra verdiği ilan neticesinde bulur, anneannesinin yıllarca aradığı akrabalarını... Yakın tarihimiz hakkında önemli bilgiler de içeren kitabı okurken göz yaşlarımı tutamadım...

(N.A.)

Tiyatroyu Sokağa Çıkardılar

Ankara'da tiyatroyu salonlardan çıkarıp sokaklara, halka yani ait olduğu yere taşıyan bir tiyatro grubu var. İsmi Canşenliği... Bu alternatif tiyatro grubu ile arkadaşımız Sebla Harnuboğlu görüştü.

Canşenliği Oyuncuları, şenliği ve canlarını ortaklaştırmak için 1991 yılının Mayıs ayında Ankara'da kuruldu. Dahason-rabarişin, kardeşliğin, sınıfsız

tiyatro severlere tiyatro, psikodrama, müzik, resim dersleri verecekler. Bu idealist tiyatro grubu ile geçmiş ve gelecek adına konuşalım istedik, sorduk cevapladılar.

dünyanın sorunlarına sahip çıkan, o sorunları hemen sahneye aktaran, aktarırken de tartışan bir tiyatrodur.

Şu anda hangi oyunu sergiliyorsunuz?

Şerif Şahiner: Oyunun ismi 'Fail'in Meçhulü'. Faili meçhul cinayetleri anlatıyor. Biz bu ülkenin kanayan yaralarından olan biri olan bu olaya madalyonun diğer tarafından baktık. Oyunumuz, bir katilin katilleşme, ölüm makinesi olma sürecini anlatıyor. Biz de seyircilerimize faillerin nasıl oluştuğunu sorgulamak istedik. Çok kolay unutturuyoruz. Ama insanlık tarihine baktığımızda unutkanın değil sorgulamanın, akıl yürütmenin toplumları ileriye taşıdığını görüyoruz. Biz de bu oyunla kendi safhımızda tiyatronun asal görevi olan yüzleşme alanını oluşturduk. Gerisi seyirciye kalıyor tabii.

Siz çocuk tiyatrosu da yapıyorsunuz, niçin çocuk tiyatrosu?

Haldun Açıksözlü: Evet, 98'den bu yana aralıksız olarak çocuk tiyatrosu da yapıyoruz. Çünkü tiyatronun kaynağı oyundur ve çocuk dünyasında oyunun büyük bir işlevi vardır. Son dönemlerde çocuklar kendilerini bilgisayar oyunlarının bir

parçası olarak görmeye başladılar ve çevreleriyle kendileriyle iletişim kurmakta zorluk çekiyorlar. Bu büyük bir tehlike. Biz de tiyatroyun sıcak yanını kullanarak çocuklarla iletişim kurmak istedik. Bunu başardığımızı söyleyebiliriz. Çocuklar özel olduklarını görmek isterler. Biz oyunlarla onlara özel yanlarının akıllarıyla bir arada olduğunu göstermeye çalışıyoruz. Onları çocuk olarak değil birey olarak görüyor, oyundaki problemi, sorunu çözmesini istiyoruz. Çocuk kendi de çözümün içinde olduğu için oyunlarımızı çok seviyor. Yaşayan tiyatroyu çocuk oyunlarımızda da yansıttık. Her yerde parklarda, mahalle aralarında, okullarda, festivallerde oyunlar sergiledik, bu yolla binlerce çocuğa ulaştık.

ve sınırsız bir dünyanın gerçeğeleşmesi umuduyla ete kemiğe büründürdüler yaptıklarını. Tiyatronun üretkenliği adına "her yerde yaşayan tiyatro" şiarını benimseyen Canşenliği Oyuncuları, isyanı, alternatif olanı yaşama geçirdiler. *Newroz, Gecekondu, Umut, İsyan Provaları, Denizlere Sokak, Son Büyük Yürüyüş, Hür* (Habil ve Kabil'in Öyküsü), *Yüzünü Yitiren Şehir, Benim Adım Kırmızı, Gece O Kadar Kirliydi Ki İkisi de Kayboldu* ve *Meçhulün Faili* gibi oyunlar sergilediler... Çocuk oyunlarına da önem veren Can Şenliği Oyuncuları, tiyatro gösterilerinin yanı sıra tiyatro eğitimine de yer veriyorlar. Bu amaçla önümüzdeki baharda Sanat Eğitimi Kursları düzenliyorlar. Kurslarda

Canşenliği'ni kurma amacı- nız neydi?

Haldun Açıksözlü (Genel Sanat Yönetmeni): Amacımız toplumla, insanlarla omuz omuza yaşayan bir tiyatro kurmaktır. Bunun için bütün Anadolu'yu karış karış gezerek ezilenlerin, işçi sınıfının deneyimlerini dinledik, onların yanında yer aldık. "İhtiyaç keşfin anasıdır" der, büyük bir düşünür. Biz de bu nedenle insanlığın, işçilerin, o emekçilerin iğdiş edildiği bir dönemde, tiyatroyun sanatın ihtiyaç olduğunu düşündüğümüz için canları şenlendirmeye başladık.

Yaşayan tiyatro diye bir anlayışınız var, bu ne anlama geliyor?

Haldun Açıksözlü: Bu tiyatro, yaşadığı ülkenin, yaşadığı

Petrol-İş Kadın dergisi okuyucularına söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Haldun Açıksözlü: Biz buradayız ve tiyatro yapıyoruz ve herkesi bekliyoruz. Çünkü oyun insanı özgürleştirir. ♀

Kışa özel bakım maskeleri

İster satın alın isterse evde kendiniz üretin kışın soğuk günlerinde cildiniz, bedeniniz ve saçlarınız için gerçek güzellik maskelerine ihtiyacınız var.

Elma maskesi ile zindelik kazanın

Gözlerinizin atındaki morluk ve kırışıklıkları elma maskesi ile asgari seviyeye indirebilirsiniz. Bunun için önce yüzünüzü iyice temizleyin, sonra gözlerinizin altına dilimlediğiniz elmaları yerleştirin... Dilimler burada 15 dakika dursun. Elmanın içinde bulunan meyve asidi göz çevresindeki gölgeleri yumuşatır ve cildi gerginleştirir...

Ellerinizi dinlendirin

Eldiven kullansanız da kullanmasanız da kış mevsiminde elleriniz çatlar, kırışır... Bunun için gece yatmadan önce çok amaçlı kremlerden biriyle ellerinizi bolca kremlayin ve pamuklu bir eldiven geçirerek uyuyun... Krem gece boyunca ellerinize nüfuz edecek, sabah pamuk gibi yumuşak ellere kavuşacaksınız.

Saçlarınızı zeytinyağı ile onarın

Kurumuş yıpranmış saçlarınıza zeytinyağı masajı ile yeniden hayat kazandırabilirsiniz. Bunun için saç diplerinize pamuğa damlattığınız zeytinyağını sürün ve

15 dakika beklettikten sonra şampuanla iyice yıkayın.

Gevşemek için susam ve gül yağı maskesi

Susamyağı, iri taneli deniz tuzu ve gül yağından oluşan bir maske, cilde nemlilik kazandırır, kuruluştan oluşan pul pul dökülmeleri önler ve cildin dinlenmesini sağlar. Bunun için iki likör kadehi susamyağını ısıtıp içine 3-4 damla gül yağı damlatın, buna bir yemek kaşığı deniz tuzunu da ekleyip karıştırın. Meydana gelen karışımı yumuşak bir fırça ile sırtınıza sürüp, 20 dakika bekleyin... Daha sonra duş alarak vücudunuzu karışımdan arındırın... ♀

Soğuk günlere sıcak bir makyaj

Aynada yüzünüzü gördüğünüzde, ne kadar solgun ve renksizim, diyor-sunuz... Dışarı işi, ev işleri, çocuklar... Biliyoruz işiniz zor. Ama yine de mevsime uygun renklerle yapacağınız küçük

makyaj hamleleriyle yüzünüzü şenlendirebilirsiniz. Açık menekşe rengi far, yeşil ve kahverengi gözler için idealdir. Koyu mavi farlar ise özellikle mavi gözlere canlılık kazandırır. Bu arada kirpikleri de

ihmal etmemek gerekiyor. Onları da siyah renkli bir maskara ile bolca boyayın. Gözlerinizde açık renk kullandıysanız, dudaklarınızı koyu menekşe bir rujla renklendirebilirsiniz.

Eşim bir kredi kartı delisi...

Sevgili Figen Hanım!

15 yıllık evliyiz... Kredi kartları çıkıncaya kadar ufak tefek borçlarla ayın sonunu getirebiliyorduk... Ama bu kartlar çıktıktan sonra gerçekten de bütçe dengesi diye bir şey kalmadı. Üç çocuğumuz var, ikisi okula gidiyor... Ben de, eşim de çalışıyoruz. Evin harcama sorumluluğu benim üzerimde... Eşim devamlı kartlarla alışveriş yapıyor, üç kartı da ağzına kadar dolu... Parası bazen asgari tutarları ödemeye de yetmediği için evin geçimine ayırdığım paradan ona vermek zorunda kalıyorum... Biliyorsunuz bir de faizler var... Onu ne kadar uyarırsam uyarayım, dinlemiyor... Gittikçe daha dibe batıyoruz. Ne yapacağımı şaşırdım kaldım...

İzmir'den Ayşe B.

Tam İMF yardımı

Bence onu karşınıza alın ve bütçeleri ayırdığınızı söyleyin... O kendi harcamalarından sorumlu olsun, kendi kartları ile uğraşsın. Evin geçimi için ayırdığınız parayı ona dokundurtmayın... Çocuklarınızın geleceği açısından bunun ne kadar zorunlu olduğunu anlatın. Krizi, kendinden fedakârlık yaparak çözmeye çalışsın. Bu tutum, belki para harcama konusunda kendini tekrar gözden geçirmesine sebep olur... Diğer yandan da kredi kartları ile bankalar insanları gerçekten de çok kötü bir biçimde bağlıyorlar... Yaptıkları tam İMF yardımı, bir türlü borçtan kurtulamıyorsunuz... En iyisi bir ay sonra ödemek koşulu ile kartı kullanmak... O da her zaman mümkün olmuyor tabii...

İşsiz diye istemiyorlar...

Merhaba Figen Hanım!

25 yaşında bir kızım... İki yıl önce benimle aynı fabrikada çalışan bir çocukla nişanlandım... Bir yıl önce fabrika tensikata gitti ve nişanlımı işten çıkardılar. Bundan birkaç ay önce bir iş buldu ama şartları çok kötüydü benim de onayım la o işten ayrıldı. Şimdi annem, babam işsiz diye nişanlıma düşman gözüyle bakıyorlar... Bana "Bu çocuk hiçbir yerde sebat etmiyor, evlenirseniz sürünürsünüz, yol yakinken ayrılın" diye baskı yapıyorlar. Nişanlımı seviyorum, çok iyi saygılı, kadın ruhundan anlayan bir insan. Ayrılmayı düşünmüyorum ama evde de huzurum kalmadı. Ne yapmamı önerirsiniz?

Adana'dan Emel Y.

Biraz sabır

Aşıksınız ve yeni başladığınız için her şeyin pozitif yönünü görüyorsunuz. Belki her şey gerçekten de olumludur ve öyle de gidecektir. Ama ailen de haklı çünkü onlar nişanlını senin kadar iyi tanımıyorlar ve kızlarının mutsuz olacağını düşünüyorlar. Sabırlı olun, yeni bir iş bulma konusunda nişanlınıza yardım edin... Aileniz bu ilişki içinde sizin uzun zaman mutlu olduğunuzu görünce, nişanlınızı biraz daha tanıyınca durumu yeniden değerlendirecektir... Sonuçta evladını seven anne, babalar onları huzur içinde görünce bu hallerde daima geri adım atarlar...

Kızım çok iddiasız...

Figen Hanım!

Benim sorunum kızım... Bu yıl üniversiteyi bitirdi... Ben eğitimimi yarım bıraktığım için kızımın en iyi okullarda ve çok iyi bir eğitim almasını istedim hep... Lisede boğazımızdan arttırdığımız parayla onun okul taksitlerini ödedik, sırf yabancı dili olsun diye... Fakat kızım çok hırssız... Ben onun yüksek lisans, doktora yapmasını istiyorum... Öğretmen olacağım, devam etmek istemiyorum, daha fazla okuyamam, diye tutturdu. Fazla üzerine gitmek istemiyorum ama çok da hayal kırıklığına uğradım. Ne yapsam da yükseğini yapmaya ikna etsem?

Avcılar'dan Nurşen B.

Onu rahat bırakın

Sevgili Nurşen Hanım!

Anneler bunu çok yapar. Kızınız ayrı bir birey, sizin içinizde kalanları ona yaptıramazsınız. Bu hem adil değil hem de çok yanlış. Onun hayatla ilgili beklentileri sizinkiyle aynı olmak zorunda değil. Bırakınız, kendi seçimini kendi yapsın... Yüksek lisans yapmak istemiyorsa, yapmasın... Kendi tercihleri üzerinden gittiğinde başarısız olsa bile sizi suçlayamaz işin böyle de bir iyi yanı var sizin açısından... Herkesin belli bir kapasitesi vardır onu zorlamamak lazım... Hem belki onun mutluluk tanımı da budur... Fazla göze batmamak, hırslı olmamak hayatı daha kolay yaşamasını sağlıyordur... Kızınıza güvenin ve onu rahat bırakın...

26 Aralık 2004'te Güney Asya'yı vuran Tsunami felaketinde 200 binin üzerinde insan yaşamını yitirdi.

...
Kerpiç evler yüzüyordu okyanusta, oyuncak bebekler,
Son kez gördüm haritadan artık silinmiş köyleri.
Yüzen, çocukluk resimlerim idi, ilk karnem,
Yazmayı söktüğümde verilen kurdele.
Yitirdiklerimiz oldu, derinden yitirdiklerimiz,
Gelenlerin getirdikleri, gidenlerin götürdükleri.

...

(Ulaş Başar Gezgin'in 28.12.2004'te yazdığı Okyanus Yazıtı adlı şiirinden)